

Burgerschap

Basissch t Kwekkeveld SCHIJNDEL

't Kwekkeveld
Basisschool

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Onze schoolgegevens	3
2 De context	4
2.1 De burgerschapswet	4
2.2 Onderzoekskader en kerndoelen	5
2.3 Curriculum.nu	9
2.4 Het Onderzoekskader 2021/2023/2024/2025	9
2.5 Katholieke en levensbeschouwelijke identiteit in relatie tot burgerschap	10
3 Onze school	13
3.1 Kenmerken van onze school	13
3.2 Risico's	13
3.3 Kennis van diversiteit	15
4 Ons schoolconcept	16
4.1 Algemeen	16
4.2 Missie	16
4.3 Kernwaarden	16
4.4 Basiswaarden	17
4.5 Visie	18
4.6 Onze doelen voor Burgerschap	19
4.7 Hoofddoelen en richtinggevers burgerschapsonderwijs	19
4.8 Sociale en maatschappelijke competenties	21
5 Uitwerking doelen	23
5.1 Schoolcultuur	23
5.2 Democratische waarden	24
5.3 Maatschappelijke betrokkenheid	25
5.4 Digitaal burgerschap op school	26
5.5 Diversiteit	27
5.6 Maatschappelijke vraagstukken	28
5.7 Democratische betrokkenheid	29
6 Kwaliteitscultuur	31
6.1 Cultuur en structuur op school	31
7 Zorg voor kwaliteit	33
7.1 Algemeen	33
7.2 Kwaliteitszorg en monitoring	33
8 Uitwerking van ons curriculum	35
8.1 Onze lessen burgerschapsonderwijs	35

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Dit document presenteert het SKOPOS-beleidsplan rondom burgerschap. Deze stichtingsbrede visie vormt de richting voor onze scholen bij de vertaling naar de eigen context.

SKOPOS kent een diverse groep scholen. De kracht zit in het vormgeven van burgerschapsonderwijs op een manier die doelgericht, samenhangend en herkenbaar is, passend bij de unieke context, identiteit en diversiteit van iedere school. In Schijndel zit je altijd goed. Er valt iets te kiezen.

Vanuit onze maatschappelijke opdracht, onze visie en kernwaarden én vanuit de wet hebben wij de verantwoordelijkheid om burgerschap, sociale cohesie en sociale integratie doelgericht en samenhangend te bevorderen.

“De taak van het onderwijs is breder dan de overdracht van kennis en vaardigheden” (Biesta, 2020). In de kern gaat burgerschap om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar actief aan bij te dragen.

Bij SKOPOS vinden we het essentieel dat ieder kind zich ontwikkelt tot een zelfstandig, authentiek en weerbaar persoon, met zelfvertrouwen en inzicht in eigen talenten en vaardigheden. Daarbij vinden we respect, tolerantie en solidariteit belangrijk, zodat kinderen oog houden voor de relatie tot anderen. We benaderen dit vanuit een holistisch perspectief: de ontwikkeling van de persoonlijkheid is onlosmakelijk verbonden met de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en talenten.

Dit beleidsstuk sluit aan bij de wetgeving rondom burgerschap en vertaalt onze visie en doelen naar de verschillende aspecten van burgerschap. Het gezamenlijke en gedeelde begrip van wat burgerschap inhoudt, vormt het raamwerk voor de concrete invulling van ons burgerschapsonderwijs binnen de scholen en hun curriculum.

Voor een overzicht van de inhoud van deze module zie bijlage.

Bijlagen

1. Inhoud en overzicht Burgerschap module MSP

1.2 Onze schoolgegevens

Gegevens van de school	
Instellingscode	13CK
Schoolnaam	Basissch t Kwekkeveld
Directeur	Jenny de la Cousine
Adres	Cornelis Trompstraat 47
Postcode + Plaats	5481 GS SCHIJNDEL
E-mailadres	info@kwekkeveld.nl
Telefoonnummer	073-5492783
Website	www.bs-kwekkeveld.nl

2 De context

2.1 De burgerschapswet

Inleiding

Sinds 2006 is iedere school wettelijk verplicht aandacht te besteden aan burgerschapsvorming. Op 17 november 2020 stemde de Tweede Kamer in met de aangescherpte burgerschapswet, die op 1 augustus 2021 in werking is getreden. Deze wet heeft als doel het versterken van het burgerschapsonderwijs, het verduidelijken van de taken en verantwoordelijkheden van bestuur en school en het bevorderen van kansengelijkheid. Het onderwijs stimuleert leerlingen bewust met elkaar om te gaan, samen te leren en respectvol om te gaan met diversiteit en onderlinge verschillen (Van der Laan & Lodeweges, 2021).

De wettelijke burgerschapsopdracht:

Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

1. Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden binnen de school.

- Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden binnen de school.
- Het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties die leerlingen in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving.
- Het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid, evenals de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden zoals bedoeld in lid 1a. Daarnaast creëert de school een omgeving waarin leerlingen actief kunnen oefenen met deze waarden en waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd voelen, ongeacht de genoemde verschillen.

Kerdoelen burgerschap (2027)

Voor het leergebied burgerschap zijn op 1 september 2025 de definitieve conceptkerndoelen gepubliceerd. Het ministerie van OCW werkt momenteel aan de wettelijke vastlegging van deze kerndoelen. Naar verwachting treden deze op 1 augustus 2027 in werking. Vanaf dat moment zijn scholen verplicht om het burgerschapsonderwijs vorm te geven vanuit de nieuwe kerndoelen. De nieuwe kerndoelen concretiseren het onderwijsinhoudelijke deel van de wettelijke burgerschapsopdracht en geven meer richting aan wat leerlingen moeten kennen, kunnen en ervaren binnen burgerschapsonderwijs. Tegelijkertijd blijft er ruimte voor scholen om dit passend bij de eigen visie en context vorm te geven.

Wat betekent de wet concreet voor onze stichting en scholen?

Vanuit onze visie en doelen ontwikkelen en onderhouden wij een samenhangend curriculum voor de burgerschapsvorming van onze leerlingen. Dit curriculum maakt zichtbaar hoe wij burgerschap in de verschillende leerjaren bevorderen, wat leerlingen concreet leren en hoe wij dit evalueren.

De wet vraagt daarnaast expliciete aandacht voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. Daarom maken wij zichtbaar hoe deze waarden herkenbaar terugkomen binnen ons onderwijs en onze schoolcultuur. Het bevoegd gezag heeft hierin een zorgplicht. De wet biedt daarmee ook een bredere basis om in te grijpen wanneer sprake is van antidemocratische elementen binnen een schoolcultuur.

Tegelijkertijd behouden scholen ruimte om burgerschapsonderwijs vorm en inhoud te geven vanuit de vrijheid van onderwijs en passend bij de eigen identiteit en context. De wet stelt hierbij de volgende verplichtingen:

- Zorgen voor kennis van democratie, de rechtsstaat en de grondrechten
- Zorgen voor kennis van, inzicht in en respect voor de basiswaarden
- Aandacht besteden aan vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit
- Ontwikkelen van sociale competenties
- Ontwikkelen van maatschappelijke competenties
- Een oefenplaats zijn waarin leerlingen actief kunnen oefenen met de basiswaarden

Evaluatie, verantwoording en dialoog

Binnen het Onderzoekskader 2021 van de Inspectie van het Onderwijs valt burgerschap ook onder de standaard SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog. In dat kader evalueren wij jaarlijks het burgerschapsonderwijs binnen onze kwaliteitscyclus.

Onder leiding van de werkgroep Burgerschap worden zelfevaluaties, vragenlijsten, analyses en voorgenomen verbeteracties besproken en geëvalueerd. De uitkomsten hiervan worden gedeeld met het bestuur en de medezeggenschapsraad (MR).

In het schoolplan en de schoolgids beschrijven wij onze visie, doelen en aanpak rondom burgerschap. Daarnaast maken wij zichtbaar hoe wij invulling geven aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, de school als oefenplaats en de monitoring van burgerschapsonderwijs. Ook wordt beschreven hoe leraren hierin ondersteund worden en welke ontwikkelpunten en acties voor de komende jaren zijn vastgesteld.

Via het jaarplan, de schoolgids en de website leggen wij verantwoording af over de uitvoering en ontwikkeling van ons burgerschapsonderwijs. Daarmee is deze informatie toegankelijk voor ouders/verzorgers en andere betrokkenen.

2.2 Onderzoekskader en kerndoelen

Inleiding

In maart 2024 zijn de [conceptkerndoelen voor burgerschap](#) gepubliceerd. Kerndoelen vormen de wettelijke opdracht voor scholen en geven richting aan het curriculum en de onderwijsontwikkeling. De conceptkerndoelen beschrijven de kennis, vaardigheden en houdingen die leerlingen nodig hebben en bieden scholen ruimte voor een eigen invulling passend bij de visie, identiteit en leerlingenpopulatie van de school.

Omdat het momenteel nog conceptkerndoelen betreft, die na de fase van beproeven nog kunnen worden aangepast, verwijzen wij voor de meest actuele stand van zaken naar [de website van SLO](#).

Binnen het leergebied "Oriëntatie op jezelf en de wereld" oriënteren leerlingen zich op zichzelf, op de manier waarop mensen met elkaar omgaan, hoe zij problemen oplossen en hoe zij zin en betekenis geven aan hun bestaan. Kinderen vervullen nu en later verschillende rollen in de samenleving. Het onderwijs bereidt hen hierop voor, onder andere als consument, verkeersdeelnemer en burger binnen een democratische rechtsstaat. Kennis van en inzicht in waarden en normen, en weten hoe daarnaar te handelen, zijn belangrijke voorwaarden voor samenleven. Respect, tolerantie en verantwoordelijkheid zijn hiervan belangrijke uitingen.

Burgerschap en het Onderzoekskader van de Onderwijsinspectie

Binnen het Onderzoekskader 2021 van de Onderwijsinspectie komen verschillende onderdelen van burgerschap terug. De inspectie hanteert hierbij geen afzonderlijke normen voor burgerschap; de wettelijke burgerschapsopdracht vormt het uitgangspunt. Scholen hebben ruimte om burgerschapsonderwijs passend bij hun visie en context vorm te geven, mits wordt voldaan aan de wettelijke eisen.

De wet vraagt dat scholen:

- actief burgerschap en sociale cohesie doelgericht en samenhangend bevorderen;
- kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat stimuleren;
- sociale en maatschappelijke competenties ontwikkelen;
- zorgen voor een schoolcultuur waarin leerlingen kunnen oefenen met de basiswaarden;
- zorgen voor een veilige omgeving waarin leerlingen en personeel zich geaccepteerd voelen.

Deze onderdelen zijn binnen het onderzoekskader van de onderwijsins terug te zien in de standaarden die betrekking hebben op basisvaardigheden, aanbod, schoolklimaat, resultaten en kwaliteitszorg.

Doelen en kwaliteitsstandaarden rondom burgerschap

Vanuit de visie, missie en kernwaarden van SKOPOS zijn doelen voor burgerschapsonderwijs vastgesteld. Deze doelen ondersteunen scholen bij de persoonsvorming van leerlingen en de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties.

OP0: Basisvaardigheden

- Bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de kennis, houdingen en vaardigheden die daarbij van belang zijn;
- bevorderen van de sociale en maatschappelijke competenties die nodig zijn in de pluriforme democratische samenleving;
- een doelgericht en samenhangend curriculum passend bij de visie, identiteit en context van de school.

OP1: Aanbod burgerschap

- bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat;
- ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties;
- een breed aanbod aan vak- en vormingsgebieden voor alle leerlingen, afgestemd op leer- en ontwikkelbehoeften;
- leerlingen zijn en voelen zich op hun plek binnen de school.

VS2: Schoolklimaat

- leerlingen voorbereiden op deelname aan de maatschappij;
- de school als oefenplaats voor burgerschap;
- leren omgaan met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat;
- personeel vertoont voorbeeldgedrag;
- aanbod en aanpak sluiten aan bij populatie en context;
- leerlingen voelen zich veilig en gezien;
- structurele aandacht voor samen leven en samen leren;
- wederzijds respect en ruimte om jezelf te uiten;
- kwaliteiten en ontwikkelpunten worden herkend en benut.

OR2: Sociale en maatschappelijke competenties

- goed zicht op de kenmerken van de leerlingenpopulatie;
- ambitieuze verwachtingen gericht op participatie in vervolgonderwijs en maatschappij;
- inzichtelijke en onderbouwde resultaten;
- leerlingen verlaten de school met voldoende sociale en emotionele competenties en een positief zelfbeeld.

SKA1: Visie, ambities en doelen

- een gedragen visie gericht op een ononderbroken ontwikkeling van leerlingen;
- aandacht voor gelijke kansen, burgerschap en specifieke onderwijsbehoeften;
- invulling van levensbeschouwelijk burgerschapsonderwijs passend bij de katholieke of openbare identiteit van de school.

SKA2: Uitvoering en kwaliteitscultuur

- De schoolleiding stimuleert een professionele en veilige leer- en verbetercultuur;
- De school werkt doelgericht aan het realiseren van de onderwijskundige doelen.

SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog

- De schoolleiding evalueert, analyseert en beoordeelt in hoeverre de doelen worden gerealiseerd en informeert het bestuur hierover.

Het Expertisepunt Burgerschap beschrijft nader wat scholen wettelijk verplicht zijn binnen het burgerschapsonderwijs. Voor meer informatie verwijzen wij naar de wet- en regelgeving van het Expertisepunt Burgerschap.

De primaire kerndoelen:

- Kerndoel 36: De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- Kerndoel 37: De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- Kerndoel 38: De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Andere kerndoelen die gerelateerd kunnen worden aan Burgerschap zijn kerndoel 34, 35, 39, 47 en 53:

- Kerndoel 34: De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
- Kerndoel 35: De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
- Kerndoel 39: De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
- Kerndoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
- Kerndoel 53: De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

De conceptkerndoelen burgerschap zijn opgebouwd uit drie domeinen, die vervolgens zijn uitgewerkt in zes deeldomeinen. In het onderstaande schema zijn deze domeinen, deeldomeinen, conceptkerndoelen, doelzinnen en toelichtingen opgenomen. Ieder kerndoel is voorzien van een doelzin en een toelichting waarin beschreven staat wat hieronder wordt verstaan. Daarnaast zijn voorbeelden toegevoegd als mogelijke invulling van het onderwijsaanbod. Deze voorbeelden maken geen onderdeel uit van de kerndoelen zelf.

	Domeinen	Kerndoelen
1	Schoolcultuur	<u>Schoolcultuur</u> <i>De school zorgt voor een democratische cultuur</i> • Zorgen voor een veilige schoolomgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie • Aanbieden van activiteiten die de betekenis van democratische waarden laten zien • Stimuleren van kritische denkvaardigheden, morele en ethische oordeelsvorming en het offline en online respectvol communiceren daarover • Samen met leerlingen vormgeven van een democratische cultuur • Aandacht besteden aan actualiteit en maatschappelijke vraagstukken in samenhang met verschillende leergebieden

2	Samenleving en democratie	<u>Diversiteit</u> <i>De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving</i> • Kennis over hoe de grondwet diversiteit in geloofs- en levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, gender, seksuele oriëntatie en beperkingen beschermt • Inschatten en bespreken van situaties die racistisch, discriminerend of stereotyperend zijn • Verkennen van en reflecteren op de eigen offline en online identiteit in relatie tot anderen • In gedrag rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen <u>Democratische waarden</u> <i>De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden</i> • Kennis over de ontwikkeling en de betekenis van de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit • Kennis over het belang van de grondwet, kinder- en mensenrechten ter bescherming van vrijheid, gelijkheid en solidariteit • Verkennen van de grenzen aan vrijheid, gelijkheid en solidariteit Verkennen op basis van morele en ethische perspectieven wat rechtvaardigheid en verantwoordelijk handelen betekent voor jezelf • Afwegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst <u>Maatschappelijke betrokkenheid</u> <i>De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving</i> • Kennis over taken, rollen, rechten en plichten van burgers in de samenleving • Verkennen welke middelen kunnen worden ingezet om individueel en collectief bij te dragen aan maatschappelijke veranderingen • Oriënteren op maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties Benoemen en waarderen van de eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties • Verkennen van de eigen mogelijkheden om maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven <u>Democratische betrokkenheid</u> <i>De leerling verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven</i> • Beschrijven hoe in een democratie macht en invloed worden uitgeoefend • Benoemen van vormen van inspraak en besluitvorming in dagelijkse situaties • Communiceren op een respectvolle wijze • Leren omgaan met de wensen en de stem van de minderheid in besluitvormingsprocessen • Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming in de schoolomgeving
3	Maatschappelijke vraagstukken	<u>Maatschappelijke vraagstukken</u> <i>De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen</i> • Benoemen welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken • Uitdrukken van persoonlijke idealen en opvattingen • Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden • Verkennen welke individuele en collectieve bijdragen aan oplossingen mogelijk zijn

2.3 Curriculum.nu

In aanvulling op het voorgaande, burgerschap is één van de bouwstenen voor de herziening van het onderwijscurriculum (zie www.curriculum.nu).

In de samenvatting staat: burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen.

Bij burgerschapsonderwijs staan drie basiswaarden centraal die van belang zijn in de democratische, pluriforme samenleving: vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Voor leerlingen is de school een oefenplaats voor democratie en het omgaan met diversiteit. Zij leren hoe ze actief kunnen meedoen in een democratische cultuur. Ze leren over besluitvormingsprocessen en de invloed die zij hierop kunnen uitoefenen, passend bij hun situatie en mogelijkheden.

Op de website zijn voor Burgerschap tien bouwstenen beschreven: vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, democratische cultuur, identiteit, diversiteit, solidariteit, digitaal samenleven, duurzaamheid, globalisering en technologisch burgerschap.

Ook dit nemen we mee bij de samenstelling van ons curriculum en onze lessen.

Burgerschap		
125 leraren en 18 schoolleiders hebben veel vragen bij burgerschapsonderwijs. Ze hebben vragen over de inhoud, de vormgeving, de rol van de leerkracht, de rol van de leerling, de rol van de school, de rol van de samenleving, de rol van de media, de rol van de technologie, de rol van de kunst, de rol van de sport, de rol van de muziek, de rol van de literatuur, de rol van de filosofie, de rol van de wetenschap, de rol van de religie, de rol van de ethiek, de rol van de moraal, de rol van de recht, de rol van de politiek, de rol van de economie, de rol van de sociologie, de rol van de psychologie, de rol van de biologie, de rol van de fysica, de rol van de chemie, de rol van de geneeskunde, de rol van de landbouw, de rol van de industrie, de rol van de dienstverlening, de rol van de overheid, de rol van de rechtshandhaving, de rol van de justitie, de rol van de politie, de rol van de militairen, de rol van de diplomaten, de rol van de ambassadeurs, de rol van de consuls, de rol van de visagisten, de rol van de douaniers, de rol van de belastingen, de rol van de sociale zekerheid, de rol van de gezondheidszorg, de rol van de onderwijszorg, de rol van de cultuurzorg, de rol van de sportzorg, de rol van de gezondheidszorg, de rol van de onderwijszorg, de rol van de cultuurzorg, de rol van de sportzorg.		
Primair onderwijs	Onderbouw voortgezet onderwijs	
1 Vrijheid en gelijkheid		
1.1 Vrijheid en gelijkheid	Leerlingen leren van, door en over de waarden van de democratische rechtsstaat. Ze beginnen met regelgevingen in de eigen leefomgeving en breiden dit naar de publieke ruimte en samenleving.	Leerlingen reflecteren op het functioneren van de democratische rechtsstaat en de betekenis daarvan in het leven van burgers, en ondertaken zelf op basiswaarden en de spanning daarheen.
2 Macht en inspraak		
2.1 Macht en inspraak	Leerlingen leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden. Ze maken kennis met macht en gezag en de wijze waarop dit georganiseerd is op verschillende niveaus.	Leerlingen ontwikkelen inzicht in de werking van de democratische rechtsstaat. Ze analyseren maatschappelijke vraagstukken waarin machtsverhoudingen en besluitvormingsprocessen een rol spelen.
3 Democratische cultuur		
3.1 Democratische cultuur	Leerlingen leren dat hun stem gehoord wordt en dat hun invloed ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Zij ervaren dat de ander ook een stem heeft en ontdekken daarbij overeenkomsten en verschillen tussen mensen.	Leerlingen leren hun mening onderbouwd te uiten en anderen daar te discussiëren, debat of dialoog van te overtuigen. En hoe verschillen van inzicht, waarden, overtuigingen, belangen en emoties niet altijd overbrugd kunnen of hoeven worden.
4 Identiteit		
4.1 Identiteit	Leerlingen ontdekken hun primaire en secundaire emoties, ambities, talenten en ontwikkelingspunten. Ze raken bewust van identiteitsvorming en reflecteren op tradities, vieringen en rituelen.	Leerlingen verkennen hun ambities en toekomstverwachtingen. Ze onderzoeken met welke groep(en) ze zich verbinden willen en waarom. Ze leren over spanningen tussen identiteitsaspecten.
5 Diversiteit		
5.1 Diversiteit	Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en ontdekken daarmee overeenkomsten en verschillen. Ze leren onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen. Ze maken kennis met levensbeschouwelijke verschillen.	Leerlingen verkennen de diverse samenleving in Nederland in de context van een globaliserende wereld, met aandacht voor levensbeschouwelijke verschillen, waarden en overtuigingen.
6 Solidariteit		
6.1 Solidariteit	Leerlingen ontwikkelen manieren om de eigen en de belangen van anderen te behartigen, afstudeer, uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling te herkennen en benoemen.	Leerlingen ontwikkelen inzicht in vraagstukken rond in- en uitsluiting, rechtvaardigheid en solidariteit, en hun daarbij te herkennen. Ze herkennen het gelijkheidsbegrip uit artikel 1 van de grondwet en passen het toe.
Burgerschap		
Primair onderwijs	Onderbouw voortgezet onderwijs	
7 Digitaal samenleven		
7.1 Digitaal samenleven	Leerlingen leren over de effecten van de online wereld op hun identiteit, persoonlijke (online) leven en op de publieke sfeer. Ze leren kritisch en creatief denken over media-inhoud en -processen en daar ook naar handelen.	Leerlingen ontwikkelen inzicht in het eigen mediagebruik en dat van de ander. Ze leren dat media invloed hebben op het sociale en politieke leven en op welke wijze. Ze onderzoeken de betrouwbaarheid van bronnen.
8 Duurzaamheid		
8.1 Duurzaamheid	Leerlingen leren in duurzaamheidskennis over verschillende waarden en belangen en die gevolgen daarvan voor de leefomgeving, nu en later. Ze leren duurzame keuzes te herkennen en te reflecteren op hun eigen gedrag.	Leerlingen leren over de spanningen tussen de verschillende waarden en belangen die voortvloeien uit de verhouding van mens en natuur, nu en later en daarbij kritisch te zijn op eigen keuzes.
9 Globalisering		
9.1 Globalisering	Leerlingen verkennen hoe zijzelf, klasgenoten en andere mensen in Nederland samenleven zijn met andere delen van wereld en leren over internationale samenwerking.	Leerlingen ontwikkelen inzicht in de verhouding en onderlinge afhankelijkheid van landen en gebieden, migratie en vluchtelingenproblematiek; de rol van de EU en VN en hun eigen mogelijke invloed.
10 Technologisch burgerschap		
10.1 Technologisch burgerschap	Leerlingen leren over de invloed van technologische ontwikkelingen op zichzelf en hun leefomgeving. Ze leren ethische kwesties te herkennen en gaan in gesprek over verschillende perspectieven, die ze zelf kunnen inzetten.	Leerlingen leren vraagstukken rond technologie te analyseren en er een mening over vormen. Ze zijn zelf bewust van de invloed van technologische ontwikkelingen op hun eigen leven, dat van anderen, op politiek en samenleving.
11 Denk- en handelwijzen		
11.1 Denk- en handelwijzen	Leerlingen leren kritisch denken en handelen, empathische vermogens, ethisch redeneren en communiceren. Deze denk- en handelwijzen worden toegepast in samenhang met de inhoud van de overige bouwstenen.	Leerlingen leren kritisch denken, ethisch redeneren, communiceren en ontwikkelen empathische vermogens. Deze denk- en handelwijzen worden toegepast in samenhang met de inhoud van de overige bouwstenen.

Legenda	
	Democratische cultuur (primaire opbouw)
	Identiteit (primaire opbouw)
	Pluriformiteit (primaire opbouw)
	Doel- en handwijzen (primaire opbouw)
	Bouwen

2.4 Het Onderzoekskader 2021/2023/2024/2025

Het Onderzoekskader 2021/2023/2024/2025 van de Inspectie van het Onderwijs beschrijft (o.a.) de

standaarden die van belang zijn voor de kwaliteit van een school. De standaarden (kwaliteitsaspecten) zijn:

- OP0: Basisvaardigheden
- OP1: Aanbod
- OP2: Zicht op ontwikkeling en begeleiding
- OP3: Pedagogisch-didactisch handelen
- OP4: Onderwijstijd
- OP6: Afsluiting
- VS1: Veiligheid
- VS2: Schoolklimaat
- OR1: Resultaten
- OR2: Sociale en maatschappelijke competenties
- SKA1: Visie, ambities en doelen
- SKA2: Uitvoering en kwaliteitscultuur
- SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog

In een aantal standaarden (2021) komen onderdelen van burgerschap aan de orde. Deze zijn in 2023 voor een flink deel gebundeld in OP0. Bij het inspectietoezicht hanteert de inspectie geen eigen (expliciete) eisen voor burgerschap. De wet met daarin de minimum-eisen vormt het uitgangspunt. Onze school mag dus een eigen en passende invulling geven aan burgerschap, zolang we maar voldoen aan de wet. De wet vraagt:

1. De school moet beschikken over een doelgericht en samenhangend curriculum (passend bij de leerlingenpopulatie), burgerschap moet zich richten op de basiswaarden en de kennis, vaardigheden en houdingen die daarbij van belang zijn en tenslotte: het onderwijs moet zich richten op de sociale en maatschappelijke competenties die van belang zijn voor het functioneren in een pluriforme samenleving. Zie de standaard OP0 (2023).
2. De school moet actief burgerschap en sociale cohesie op een doelgerichte en samenhangende wijze bevorderen. Zie de standaarden OP1, OP2 en OR2 (2021).
3. De school moet kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat bevorderen. Zie de standaarden OP1, VS1 en VS2 (2021).
4. De school moet sociale en maatschappelijke competenties ontwikkelen. Zie de standaarden OP1 en VS2 (2021).
5. De school moet zorgen voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de basiswaarden, een schoolcultuur waarin leerlingen worden gestimuleerd om te oefenen met de basiswaarden. Zie de standaarden OP3, VS1 en VS2 (2021).
6. De school moet zorgen voor een veilige omgeving waarin leerlingen en personeel zich geaccepteerd voelen. Zie de standaarden OP3, VS1 en VS2 (2021).

De wet liet al zien dat er vanaf 01-08-2021 een belangrijke rol is weggelegd voor het bestuur. De Inspectie van het Onderwijs zal daarom nagaan:

- Draagt het bevoegd gezag zorg voor een schoolcultuur waarin alle bij het aanbieden van onderwijs betrokken personen, vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid en het afwijzen van discriminatie, verdraagzaamheid en het afwijzen van onverdraagzaamheid, onderling begrip en autonomie van leerlingen als centrale spelregels hanteren en voorleven?
- En creëert het daarmee een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat?

2.5 Katholieke en levensbeschouwelijke identiteit in relatie tot burgerschap

Missie

Om goed burgerschapsonderwijs te kunnen geven, hebben we vastgesteld wat we onder burgerschap verstaan. Burgerschap verwijst naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan, en in het bijzonder naar de manier waarop we omgaan met verschillen, diversiteit, tegenstellingen en conflicten. Daarnaast heeft burgerschap betrekking op de manier waarop mensen samenleven binnen een democratische rechtsstaat, omgaan met rechten en verantwoordelijkheden en actief deelnemen aan de samenleving. De wettelijke burgerschapsopdracht vraagt scholen om kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat te bevorderen en leerlingen te ondersteunen in de

ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties.

Een belangrijk onderdeel van deze wettelijke burgerschapsopdracht is de bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De relevante basiswaarden voor het onderwijs zijn vastgelegd in het wettelijk kader. Het gaat hierbij om:

- vrijheid van meningsuiting;
- gelijkwaardigheid;
- begrip voor anderen;
- verdraagzaamheid (tolerantie);
- het afwijzen van onverdraagzaamheid;
- het afwijzen van discriminatie;
- autonomie;
- verantwoordelijkheidsbesef.

Binnen SKOPOS geloven wij dat ieder mens meesterlijk is. Ieder kind heeft het recht om te leven, te leren, te groeien en zich te ontwikkelen vanuit de eigen mogelijkheden en talenten. Wij geloven dat verschillen bijdragen aan verbinding, begrip en samenleven. Vanuit deze overtuiging zien wij het als onze opdracht om de “leer-kracht” van mensen te versterken: kinderen weerbaar en wendbaar maken, bewust van hun eigen potentieel en voorbereid op hun rol in de samenleving. Burgerschap gaat voor ons daarom niet alleen over kennis en vaardigheden, maar ook over persoonsvorming, samenleven en verantwoordelijkheid nemen voor jezelf, de ander en de wereld om je heen.

Maatschappelijke opdracht

Deze visie sluit aan bij de katholieke en levensbeschouwelijke identiteit van SKOPOS. Vanuit ons intrinsiek levensbeschouwelijk uitgangspunt zien wij onderwijs als meer dan kennisoverdracht alleen. Onze maatschappelijke opdracht is om alle kinderen kwalitatief goed onderwijs te bieden dat hen ondersteunt in hun ontwikkeling en voorbereidt op hun toekomst als zelfstandige, zelfredzame en betrokken wereldburger. Daarbij is er aandacht voor zingeving, ontmoeting, verantwoordelijkheid en samenleven in diversiteit.

Strategische beloften

Vanuit het SKOPOS-DNA geven wij hieraan vorm met drie strategische beloften:

- We zien elkaar als mens
- We luisteren naar elkaars verhalen
- We zetten elkaars meesterschap in

Brede strategische context

Binnen de huidige dynamische samenleving vraagt dit om burgerschapsonderwijs dat aandacht heeft voor persoonsvorming in relatie tot de democratische samenleving. Levensbeschouwelijk burgerschapsonderwijs raakt daarom aan identiteit, zingeving en de manier waarop mensen samenleven. Het helpt leerlingen een visie te ontwikkelen op zichzelf, de ander en de wereld.

Wij zien levensbeschouwelijk burgerschapsonderwijs als onderwijs dat leerlingen ondersteunt in hun identiteitsontwikkeling door ontmoeting met elkaar en met religieuze en seculiere bronnen. In die ontmoeting ontwikkelen leerlingen kennis, vaardigheden en houdingen die bijdragen aan respectvol samenleven in een diverse samenleving. Daarbij zijn de volgende elementen herkenbaar:

- de relatie van leerlingen tot de wereld en de samenleving;
- ontmoeting in de context van diversiteit;
- persoonsvorming en identiteitsontwikkeling;
- het leren van en vanuit verschillende bronnen.

Vanuit deze brede maatschappelijke context heeft SKOPOS binnen het burgerschapsonderwijs aandacht voor ontwikkelingen die van invloed zijn op onderwijs, samenleving en identiteitsvorming van leerlingen. Hierbij gaat het onder andere om:

- maatschappelijke veranderingen, individualisering en participatie;

- diversiteit, inclusie en kansen(on)gelijkheid;
- polarisatie en de verbindende rol van onderwijs;
- technologische ontwikkelingen en digitalisering;
- de balans tussen technologisering en menselijke nabijheid;
- innovatie en curriculumvernieuwing binnen het onderwijs;
- de relatie tussen kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming;
- veranderende maatschappelijke waarden en verwachtingen van onderwijs en opvoeding.

Binnen deze ontwikkelingen blijft SKOPOS bewust kiezen voor levensbeschouwelijke burgerschapsvorming, waarbij aandacht voor levensbeschouwelijke tradities, kunst, cultuur, ontmoeting en dialoog bijdraagt aan de ontwikkeling van leerlingen tot zelfbewuste, nieuwsgierige, kritische en verantwoordelijke burgers.

Dilemma's en uitdagingen:

- Individu versus collectief: Er is een spanning tussen persoonlijke ontwikkeling en collectieve verantwoordelijkheid. Onsonderwijsaanbod moet balanceren tussen ruimte voor individuele leertrajecten en het samen leren en leven in een gemeenschap.
- De school als mini-maatschappij en ontmoetingsplek: In een steeds digitaler wordende samenleving blijft de fysieke school een belangrijke vind-en-verbind-plek. We moeten een gezonde balans tussen online en offline leren en leven zien te vinden.
- Digitalisering dreigt het handschriftonderwijs te verdringen. Hoe zorgen we voor een juiste balans, die de basisvaardigheden versterkt en de motorische en taalkundige ontwikkeling bevordert?
- "Ouders-straat-school": Ouders gedragen zich in toenemende mate als klant die een dienst afneemt. Onzescholen moeten voorzien in duidelijke kaders/verwachtingen en een zorgvuldige onboarding van ouders, leerkrachten, leerlingen als partners in opvoeding en onderwijs.
- Overgang naar het voortgezet onderwijs: Er is beweging richting een bredere brugklas en latere selectie om leerlingen meer tijd te geven voor ontwikkeling. Hoe zorgen PO en VO voor een zachte landing voor elk kind?
- Altijd "aan" staan: Door de veelheid aan kansen en dilemma's is er een constante druk tot reageren. Dit stelt hoge eisen aan het (voorbeeld)gedrag van onzeschoolleiders en leerkrachten richting teams, ouders en leerlingen.
- Grenzen tussen onderwijs, zorg en opvang vervagen: Het sociaal-educatieve domein is volop in beweging. De vraag "wat moeten we?" versus "wat mogen we?" speelt sterk, en vraagt om heldere keuzes en rolafbakening – met onze visie en waarden als kompas.
- Focus en richting bewaken: In een tijd van veel bewegingen hoge prestatiedruk is het essentieel dat we rust en koersvastheid behouden, zonder kansen vanuit het momentum uit te sluiten.

Vooruitkijkend, zo staan we sterk in de toekomst:

- In een steeds veranderende omgeving zullen we onze wendbaarheid verder vergroten en onze samenwerking met lokale en regionale partners intensiveren.
- We blijven ons inzetten voor de kwaliteit van ons onderwijs en het welzijn van onze mensen en leerlingen in educatieve partnerschappen en ouderparticipatie.
- Door voorbereid te zijn op toekomstige uitdagingen en kansen kunnen we SKOPOS verder versterken en ons blijven afstemmen op de behoeften van de samenleving.

Deze gezamenlijke onderdelen vormen het stichtingsbrede kader voor burgerschapsonderwijs binnen SKOPOS. Vanuit dit kader geven de afzonderlijke scholen, passend bij hun eigen visie, identiteit, context en leerlingenpopulatie, verder vorm aan hun schoolspecifieke invulling van burgerschapsonderwijs. Onderstaande onderdelen beschrijven de schoolspecifieke uitwerking van burgerschapsonderwijs binnen de school:

- Missie
- Kernwaarden
- Visie
- Hoofddoelen en richtinggevers
- Sociale en maatschappelijke competenties

3 Onze school

3.1 Kenmerken van onze school

Om effectief gestalte te geven aan burgerschapsonderwijs vinden wij het noodzakelijk om de omgeving van de school in kaart te brengen. Goed burgerschapsonderwijs sluit immers aan bij de leefwereld van leerlingen, hun ervaringen, kansen, uitdagingen en de context waarin zij opgroeien. Daarom geven wij hieronder een korte typering van onze leerlingen, ouders en de omgeving van de school. Deze analyse helpt ons om bewuste keuzes te maken ten aanzien van de inhoud, doelen en aanpak van ons burgerschapsonderwijs.

Aspect	Korte typering
De leerlingen	De meeste leerlingen van basisschool 't Kwekkeveld wonen in de directe omgeving van de school. De schoolweging bedraagt 31,6, waarbij sprake is van een relatief grote spreiding binnen de leerlingenpopulatie. Leerlingen groeien op in verschillende gezinssituaties en brengen uiteenlopende ervaringen, interesses en talenten mee naar school. De populatie wordt over het algemeen gekenmerkt door een relatief beperkte culturele diversiteit, waardoor de school een belangrijke rol vervult in het kennismaken met verschillende perspectieven, achtergronden en leefwerelden.
De ouders	Ouders kiezen vaak bewust voor 't Kwekkeveld vanwege de duidelijke structuur, het pedagogisch klimaat en positieve ervaringen met de school. Over het algemeen zijn ouders betrokken bij de ontwikkeling van hun kind en bij schoolactiviteiten. Veel leerlingen groeien op in gezinnen waarin beide ouders werken. Hierdoor vraagt de samenwerking tussen school en ouders om heldere communicatie en laagdrempelig contact.
De omgeving	De school is gevestigd in een wijk waarin veel leerlingen elkaar ook buiten school ontmoeten, bijvoorbeeld binnen sportverenigingen en andere vrijetijdsbestedingen. Hierdoor lopen contacten, vriendschappen en groepsvorming binnen en buiten school vaak in elkaar over. In de wijk wordt daarnaast jeugdoverlast gesignaleerd, waarbij zichtbaar is dat kinderen op steeds jongere leeftijd hiermee in aanraking komen. Ook ontwikkelingen binnen sportverenigingen en sociale groepen kunnen invloed hebben op de dynamiek binnen de school. Dit vraagt van leerlingen vaardigheden op het gebied van sociale weerbaarheid, verantwoordelijkheid en respectvol omgaan met elkaar.

't Kwekkeveld vervult een belangrijke rol in de ontwikkeling van leerlingen tot actieve en betrokken burgers. De school biedt een veilige en gestructureerde omgeving waarin leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf en anderen, respectvol om te gaan met verschillen en actief deel te nemen aan de gemeenschap. Door leerlingen in aanraking te brengen met verschillende perspectieven, meningen en maatschappelijke vraagstukken bereiden wij hen voor op een diverse en veranderende samenleving.

3.2 Risico's

Gelet op de kenmerken van onze leerlingenpopulatie, de thuissituaties van leerlingen en de maatschappelijke omgeving waarin zij opgroeien, signaleren wij een aantal risico's die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van burgerschapscompetenties. Deze risico's doen zich niet bij alle leerlingen voor, maar vragen wel om gerichte aandacht binnen ons onderwijs.

Domein	Mogelijke risico's
--------	--------------------

Sociale ontwikkeling	- Sommige leerlingen ervaren een hoge mate van ondersteuning vanuit hun omgeving, waardoor zij minder vaak zelfstandig problemen leren oplossen of verantwoordelijkheid leren dragen voor hun eigen keuzes. - Hoge verwachtingen vanuit de omgeving kunnen ertoe leiden dat de nadruk sterk ligt op prestaties, terwijl persoonlijke ontwikkeling, veerkracht en sociaal-emotionele groei minder aandacht krijgen. - Leerlingen hebben soms beperkte ervaring met het omgaan met tegenslagen, conflicten of teleurstellingen.
Democratisch burgerschap	- Door de relatief beperkte diversiteit binnen delen van de leefomgeving komen leerlingen niet vanzelfsprekend in aanraking met uiteenlopende perspectieven, achtergronden en opvattingen. - Leerlingen hebben begeleiding nodig bij het voeren van respectvolle gesprekken over verschillen, belangen en maatschappelijke vraagstukken.
Participatief burgerschap	- Hoewel er binnen de school, wijk en het dorp veel activiteiten worden georganiseerd, zijn leerlingen niet altijd actief betrokken bij de voorbereiding, organisatie en besluitvorming rondom deze activiteiten. - Hierdoor krijgen leerlingen minder kansen om initiatief te nemen, eigenaarschap te ervaren en invloed uit te oefenen op hun omgeving.
Identiteitsontwikkeling	- Leerlingen kunnen onder invloed staan van groepsdruk vanuit leeftijdsgenoten, sociale media of de wijkomgeving.- Door verschillende normen, waarden en opvattingen waarmee leerlingen in aanraking komen, kunnen zij ondersteuning nodig hebben bij het vormen van een eigen identiteit en het maken van bewuste keuzes.
Algemene ontwikkeling	- Leerlingen hebben niet altijd voldoende gelegenheid om zelfstandig verantwoordelijkheid te dragen en te leren van ervaringen, successen en fouten. - Hierdoor kan de ontwikkeling van zelfredzaamheid, eigenaarschap en probleemoplossend vermogen onder druk komen te staan.
Basiswaarden van de democratische rechtsstaat	- Leerlingen komen relatief weinig in contact met mensen met andere culturele, religieuze of maatschappelijke achtergronden. - Hierdoor vraagt het ontwikkelen van begrip voor verschillende perspectieven, gelijkwaardigheid en inclusie expliciete aandacht binnen het onderwijs.

Consequenties voor ons onderwijs

De bovenstaande risico's hebben gevolgen voor de inrichting van ons burgerschapsonderwijs en ons

pedagogisch handelen.

- Wij brengen de samenleving actief de school binnen en zoeken met leerlingen de verbinding met de wereld buiten de school.
- Wij besteden bewust aandacht aan maatschappelijke vraagstukken, verschillende perspectieven en ontmoetingen met mensen uit diverse achtergronden en leefwerelden.
- Wij vergroten de betrokkenheid van leerlingen bij activiteiten en besluitvorming binnen de school. Leerlingen krijgen ruimte om mee te denken, initiatieven te nemen en verantwoordelijkheid te dragen voor activiteiten en projecten.
- Wij versterken de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen door hen te begeleiden bij het maken van keuzes, het ontwikkelen van een eigen mening en het reflecteren op hun handelen.
- Wij besteden expliciet aandacht aan weerbaarheid, omgaan met groepsdruk, mediawijsheid en het respectvol omgaan met verschillen.
- Wij creëren bewust situaties waarin leerlingen samenwerken met verschillende klasgenoten, groepen en leeftijden, zodat zij leren omgaan met diverse perspectieven en belangen.
- Wij stimuleren eigenaarschap door leerlingen verantwoordelijkheid te geven voor hun leerproces, hun gedrag en hun bijdrage aan de schoolgemeenschap.
- Wij leren leerlingen dat fouten maken onderdeel is van leren en ontwikkelen, zodat zij veerkracht, zelfstandigheid en probleemoplossende vaardigheden ontwikkelen.

Door deze aanpak willen wij leerlingen ondersteunen in hun ontwikkeling tot zelfbewuste, verantwoordelijke en betrokken burgers die met vertrouwen hun eigen keuzes maken en actief deelnemen aan de samenleving.

3.3 Kennis van diversiteit

Binnen onze school hebben wij zicht op de culturele achtergronden, normen, waarden en leefwerelden van onze leerlingen en hun ouders. Vanuit onze visie op inclusie en burgerschap handelen wij vanuit respect voor diversiteit en verschillen.

Wij beschikken over gezamenlijke afspraken en beleid rondom diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie. De directie en medewerkers onderhouden actief contact met maatschappelijke, culturele en religieuze partners binnen de omgeving van de school. Daarmee versterken wij de verbinding tussen school, thuis en de samenleving.

Ons pedagogisch uitgangspunt is dat verschillen er mogen zijn en van meerwaarde zijn binnen onze schoolgemeenschap. Medewerkers beschikken over de kennis en vaardigheden om sensitief en respectvol om te gaan met verschillen in achtergrond, overtuigingen en perspectieven.

4 Ons schoolconcept

4.1 Algemeen

Om goed burgerschapsonderwijs te (kunnen) geven, hebben we vastgesteld wat we onder burgerschap verstaan. Burgerschap verwijst naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan en dan met name naar de manier waarop we omgaan met verschillen tussen mensen, met diversiteit, met tegenstellingen en met conflicten.

Daarnaast verwijst burgerschap naar de relatie tussen overheid en burgers, naar de manier waarop we beslissingen nemen en naar de rechten van de mens. De wet schrijft voor dat we ons richten op (1) kennis over en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en (2) het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Deze aspecten worden hierna uitgewerkt aan de hand van de strategische essenties van de stichting en de scholen.

4.2 Missie

Binnen SKOPOS geloven wij dat ieder mens meesterlijk is. Ieder kind heeft het recht om te leven, te leren, te groeien en zich te ontwikkelen vanuit de eigen mogelijkheden en talenten. Vanuit deze overtuiging versterken wij de leer-kracht van kinderen, zodat zij zich ontwikkelen tot veerkrachtige, zelfbewuste en betrokken mensen die voorbereid zijn op hun toekomst.

Op basisschool 't Kwekkeveld geven wij hier invulling aan vanuit persoonlijke ontwikkeling, plezier en vertrouwen. Wij geloven dat ieder kind talenten heeft en de mogelijkheid verdient om deze te ontdekken, te ontwikkelen en in te zetten voor zichzelf en de samenleving. Daarom bieden wij een veilige en gestructureerde omgeving waarin leerlingen zich welkom voelen, verantwoordelijkheid leren nemen en worden uitgedaagd om het beste uit zichzelf te halen.

Vanuit onze katholieke wortels en onze open houding naar iedereen begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot respectvolle, betrokken en verantwoordelijke burgers. Wij leren kinderen om met vertrouwen in zichzelf en met respect voor anderen hun eigen plaats in de samenleving in te nemen.

Ons burgerschapsonderwijs heeft als doel leerlingen te laten opgroeien tot zelfbewuste, veerkrachtige en betrokken burgers die verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, oog hebben voor anderen en actief bijdragen aan een democratische en diverse samenleving.

4.3 Kernwaarden

Waarvoor staan we? Wat vinden wij ten diepste belangrijk? Wat maakt ons ons? Dit zijn de kernwaarden van SKOPOS, die hun oorsprong vinden in de katholieke leer;

- [Vertrouwd](#)
- Ouders hebben ons hun kinderen toevertrouwd. Iedere dag houden we dat vertrouwen hoog, geholpen door openheid, dialoog en respect. We gaan uit van gelijkwaardigheid, proberen de hele mens te zien en elkaar te begrijpen. We verwelkomen en zoeken overeenkomsten, geven ruimte en respecteren verschillen.
- [In beweging](#)
- Onderwijzen en opvoeden gaan hand in hand. Dus we werken samen met ouders en ons netwerk. Zodat kinderen kunnen leren en spelen in een vertrouwde en inspirerende omgeving. Waarin falen niet bestaat, fouten erbij horen en resultaten context krijgen. Zo groeien we samen.
- [Eigenaarschap](#)
- We zeggen wat we doen en we doen wat we beloven. We zoeken balans in vasthouden en loslaten, geven en nemen, individueel belang en groepsbelang. En we moedigen elkaar aan om verantwoordelijk, respectvol, initiatiefrijk en ondernemend te zijn. Want we geloven in onszelf en onze principes, en we inspireren anderen.
- [Plezier](#)

- Dat kinderen met plezier naar school gaan vormt de basis voor de rest. We hebben een optimistische kijk op de wereld. Er is altijd ruimte voor spelen, voor nieuwe dingen, voor gekkigheid. Heerlijk, die uitwisseling van positieve energie.

De kernwaarden van SKOPOS sluiten nauw aan bij de identiteit van 't Kwekkeveld. Vanuit onze visie op onderwijs werken wij dagelijks aan een omgeving waarin kinderen zich veilig voelen, plezier ervaren en vertrouwen ontwikkelen in zichzelf en anderen.

Onze kernwaarden zijn:

Persoonlijke ontwikkeling

Wij geloven dat ieder kind unieke talenten, kwaliteiten en mogelijkheden heeft. Daarom stimuleren wij leerlingen om zichzelf te leren kennen, hun talenten te ontdekken en zich breed te ontwikkelen. Wij dagen kinderen uit om nieuwsgierig te zijn, nieuwe ervaringen op te doen en met vertrouwen stappen te zetten in hun persoonlijke groei.

Plezier

Wij vinden dat kinderen zich het beste ontwikkelen wanneer zij met plezier naar school gaan. Daarom creëren wij een positieve leeromgeving waarin enthousiasme, betrokkenheid, verwondering en succeservaringen centraal staan. Plezier vormt voor ons een belangrijke basis voor leren, samenwerken en ontwikkelen.

Vertrouwen

Wij bieden een veilige en gestructureerde omgeving waarin kinderen zichzelf mogen zijn en zich gezien en gewaardeerd voelen. Vanuit vertrouwen in zichzelf, in anderen en in de toekomst ontwikkelen leerlingen veerkracht, zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld.

Daarnaast werken wij binnen Educatief Basiscentrum Noord vanuit de gezamenlijke pedagogische huisstijl Vier 't Geluk. De kernwaarden samen, respect, rust en veiligheid vormen de basis voor de manier waarop wij met leerlingen, ouders en elkaar omgaan.

Betekenis voor ons burgerschapsonderwijs

Voor de burgerschapsaspecten van ons onderwijs zijn deze kernwaarden van groot belang.

- Vanuit persoonlijke ontwikkeling leren leerlingen zichzelf kennen, hun talenten ontdekken, een eigen mening vormen en verantwoordelijkheid nemen voor hun handelen.
- Vanuit plezier ervaren leerlingen dat leren, samenwerken en deelnemen aan de samenleving positief en betekenisvol kunnen zijn.
- Vanuit vertrouwen ontwikkelen leerlingen de veerkracht en het zelfvertrouwen die nodig zijn om actief deel te nemen aan de samenleving en respectvol om te gaan met anderen.
- Vanuit de kernwaarden samen, respect, rust en veiligheid leren leerlingen om rekening te houden met anderen, samen te werken, conflicten op een constructieve manier op te lossen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen gedrag en hun bijdrage aan de groep.

Binnen 't Kwekkeveld zien wij burgerschap als een dagelijkse praktijk. Leerlingen leren niet alleen over democratie, diversiteit en maatschappelijke betrokkenheid, maar ervaren deze waarden ook in de manier waarop wij samenleven, samenwerken en omgaan met verschillen. Wij stimuleren leerlingen om initiatief te nemen, keuzes te maken, kritisch na te denken en actief deel te nemen aan hun omgeving. Zo ontwikkelen zij zich tot zelfbewuste, respectvolle en betrokken burgers die met vertrouwen hun eigen plek innemen in de samenleving.

4.4 Basiswaarden

Een belangrijk aspect van de wettelijke burgerschapsopdracht is de bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De relevante basiswaarden voor het onderwijs zijn vastgelegd in het wettelijke kader. Het gaat om:

- • Vrijheid van meningsuiting
- • Gelijkwaardigheid
- • Begrip voor anderen
- • Verdraagzaamheid [tolerantie]

- • Afwijzen van onverdraagzaamheid
- • Afwijzen van discriminatie
- • Autonomie
- • Verantwoordelijkheidsbesef

Vanuit een bredere, strategische context neemt SKOPOS de volgende megatrends in de veranderende maatschappij mee in haar burgerschapsonderwijs:

- **Maatschappelijk evolutie:** vast wordt flexibel, houvast slipt, autoriteit is niet meer vanzelfsprekend, meerstemmigheid klinkt. Wet- en regelgeving verandert. Individualisering en informalisering vereist zelfsturing, kritisch zijn, eigen waarde(n), initiatief, mondigheid en participatie. Onderwijs kan een cruciale rol nemen in persoonsvorming en burgerschap, en bijdragen aan een open houding en wederzijds begrip (ook in de relatie met en de betrokkenheid van ouders).
- **Diversiteit en kansen(on)gelijkheid:** terwijl de maatschappij en de klas volop divers zijn, lijken de negatieve bijwerkingen van vroege selectie binnen het huidige stelsel moeilijk te overkomen. Ook de toenemende tweedeling in de maatschappij (jong en oud, autochtoon en allochtoon, hoogopgeleid en laagopgeleid, rijk en arm) is van invloed.
- **Inclusief onderwijs:** alle kinderen samen naar school, waarbij de school zich aanpast aan de mogelijkheden van de leerling. Het aanvaarden van de verscheidenheid en gelijkwaardigheid van leerlingen en het aanbieden van maatwerktrajecten creëert een spanningsveld tussen wens en werkelijkheid. Is er voldoende draagvlak en draagkracht om dit te realiseren?
- **Digitalisering,** internationalisering en innovatie van onderwijs: online in combinatie met offline, verlevendiging van leervorm en lesstof, meertalig onderwijs, samenwerking met partners buiten het onderwijs, curriculumvernieuwing. Maar ook: de rol van onderwijs in identiteitsontwikkeling, persoonsvorming en zelfactualisatie, en als maatschappelijke pijler.

Op elke school besteden we doelgericht (intentioneel) aandacht aan de basiswaarden. Daarnaast komen ze aan bod bij andere lessen wanneer dat nodig en/of nuttig is.

4.5 Visie

Wij zien burgerschap niet als een afzonderlijk vak, maar als een integraal onderdeel van ons onderwijs, onze identiteit en onze schoolcultuur. Burgerschap krijgt vorm in de manier waarop wij met elkaar omgaan, samen leren, verantwoordelijkheid dragen en deelnemen aan de gemeenschap waarvan wij deel uitmaken.

Binnen 't Kwekkeveld leren leerlingen dat zij van betekenis kunnen zijn voor zichzelf, voor anderen en voor de samenleving. Wij stimuleren hen om initiatief te nemen, kritisch na te denken, keuzes te maken en verantwoordelijkheid te dragen voor hun handelen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat leerlingen leren reflecteren op hun eigen rol in de samenleving en respectvol omgaan met de belangen, opvattingen en achtergronden van anderen.

Onze school is een oefenplaats voor burgerschap. Vanuit de gezamenlijke pedagogische huisstijl Vier 't Geluk ervaren leerlingen dagelijks wat samen, respect, rust en veiligheid betekenen. Zij leren samenwerken, conflicten oplossen, omgaan met verschillen en verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen gedrag en hun bijdrage aan de groep.

Wij geloven dat kinderen zich het beste ontwikkelen wanneer zij zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen. Daarom creëren wij een omgeving waarin leerlingen zichzelf mogen zijn en waarin verschillen worden gezien als een verrijking. Vanuit onze katholieke traditie en onze open blik op de samenleving besteden wij aandacht aan levensbeschouwelijke, culturele en maatschappelijke diversiteit. Wij leren leerlingen open te staan voor verschillende perspectieven en met respect om te gaan met anderen.

Door middel van betekenisvolle lessen, studio's, projecten, leerlingparticipatie en maatschappelijke activiteiten verbinden wij het leren aan de wereld om ons heen. Leerlingen onderzoeken maatschappelijke vraagstukken, leren hun mening vormen en onderbouwen en ontdekken hoe zij zelf invloed kunnen uitoefenen op hun omgeving.

Zo begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot zelfbewuste, betrokken en respectvolle burgers die met vertrouwen, verantwoordelijkheid en veerkracht deelnemen aan de samenleving van vandaag en morgen.

4.6 Onze doelen voor Burgerschap

Vanuit de visie, missie en kernwaarden van SKOPOS zijn doelen voor burgerschapsonderwijs vastgesteld. Deze doelen ondersteunen elke school bij de persoonsvorming van de leerlingen en de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties. Het betreft de volgende doelen.

OP1: Aanbod burgerschap

- Bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat
- Ontwikkelen van sociaal maatschappelijke competenties
- Alle scholen bieden een breed aanbod aan vak- en vormingsgebieden voor alle kinderen, afgestemd op de leer- en ontwikkelwensen en -mogelijkheden van het kind.
- Kinderen zijn en voelen zich op hun plek op hun school; geen kind gaat onnodig naar school buiten Schijndel.

VS2: Schoolklimaat

- Leerlingen voorbereiden op de maatschappij
- School als “oefenplaats”
- Leren omgaan met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat
- Personeel vertoont voorbeeldgedrag
- Aanbod en aanpak afgestemd op populatie en context
- Alle kinderen voelen zich vrij en fijn op school.
- Alle scholen besteden impliciet en expliciet structureel aandacht aan samen leven en samen leren
- Alle mensen binnen de school voelen zich vrij om zich te uiten, er is wederzijds respect voor elkaar en elkaars mening, en zijn positief-kritisch
- Kwaliteiten en valkuilen zijn bekend, worden benoemd en worden benut of gecompenseerd

OR2: Sociale en maatschappelijke competenties

- Goed beeld van de kenmerken van de leerlingenpopulatie
- Ambitieuze verwachtingen met als uitgangspunt aansluiting op het voortgezet onderwijs en in de maatschappij
- Onderbouwde resultaten die op een betrouwbare, inzichtelijke manier in kaart worden gebracht
- Schoolverlaters zijn toegerust om de overstap met zelfvertrouwen te maken; voldoende sociaal en emotioneel competent, met een positief en voldoende sterk zelfbeeld

SKA1: Visie, ambities en doelen

- School heeft een gedragen visie (inclusief ambities en doelen), gericht op een ononderbroken ontwikkeling van de leerlingen
- Er wordt rekening gehouden met (taal)achterstanden, burgerschap en specifieke leerbehoeften om bij te dragen aan gelijke kansen voor alle leerlingen
- School geeft invulling aan levensbeschouwelijk burgerschapsonderwijs vanuit de katholieke/openbare identiteit en behandelt thema's vanuit de bredere strategische context, die een fundamentele rol spelen in de ontwikkeling van leerlingen tot mensen die zelfbewust, nieuwsgierig, kritisch en verantwoordelijk in het leven staan

SKA2: Uitvoering en kwaliteitscultuur

- Schoolleiding zorgt voor een professionele en veilige leer- en verbeter cultuur in de school
- School werkt gericht aan het bereiken van de onderwijskundige doelen

SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog

- Schoolleiding evalueert, analyseert en beoordeelt in hoeverre de doelen worden gerealiseerd en informeert het bestuur daarover

4.7 Hoofddoelen en richtinggevers burgerschapsonderwijs

Inleiding

Ons onderwijs kent drie hoofddoelen: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming (Biesta, 2020). De doelen die we vaststelden voor burgerschap zijn eenvoudig te relateren aan de hoofddoelen:

- • **Kwalificatie en burgerschap:** onze leerlingen moeten kennis en inzicht krijgen in onze samenleving en de diversiteit daarin, de werking van onze democratische rechtsstaat en de eigen rol daarin.
- • **Socialisatie en burgerschap:** we moeten onze leerlingen inwijden in een democratische cultuur en ze stimuleren tot een vreedzame en humane houding ten opzichte van anderen en de omgeving, de wereld om hen heen.
- • **Persoonsvorming en burgerschap:** het is belangrijk om te reflecteren op de eigen identiteit, om betekenis te geven aan de wereld om je heen en de eigen rol daarin. En daarnaast: het is belangrijk om te bepalen hoe je je tot de ander en de wereld om je heen wilt verhouden.

Richtinggevers op reis naar meesterlijk onderwijs

De onderstaande richtinggevers zijn afgeleid van de drie pijlers van de visie van SKOPOS, op reis naar meesterlijk onderwijs en geven richting aan de invulling van het burgerschapsonderwijs binnen de scholen:

Identiteit en impact:

- • Wij staan en gaan voor meesterschap, binnen en buiten onze organisatie.
- • We handelen in het belang van onze kinderen, maatschappelijke opdracht en visie.
- • We gedragen ons conform onze kernwaarden: Vertrouwd, In beweging, Eigenaarschap en Plezier.

Onderwijs en kwaliteit:

- • Wij doen ons uiterste best om iedere les steengoed te maken. Onze eigen kwaliteitsnormen liggen boven die van de Onderwijsinspectie. Ouders en kinderen kunnen met vertrouwen kiezen uit onze onderwijsconcepten.
- • Wij investeren structureel in ontwikkeling van onderwijs en borging en verbetering van kwaliteit: we monitoren actief de kwaliteit van inhoud, proces en professionals, verwelkomen feedback als kans, houden regelmatige onderzoeken en evaluaties, doen bewezen effectieve (wetenschappelijke) interventies, en verbeteren continu.
- • We stellen doorlopend de vraag: is dit de goede plek voor het kind binnen de stichting? Zo houden we ons onderwijs "verantwoord inclusief".

Maatschappelijke positie:

- • Wij betrekken ouders bij de scholen, onderwijsactiviteiten en beleidsvorming, en werken effectief samen met de (G)MR.
- • Wij streven naar een optimale samenwerking met gemeenten, instanties, partijen voor opvang, andere schoolbesturen en vervolgonderwijs, en het bedrijfsleven.
- • We acteren op cruciale maatschappelijke thema's, waarbij we altijd onze maatschappelijke opdracht, continuïteit en onderwijskwaliteit voorop stellen.

Hoofddoelen en richtinggevers aanvullend voor onze school

Vanuit de gezamenlijke richtinggevers van SKOPOS geeft 't Kwekkeveld een eigen invulling aan burgerschapsonderwijs. Deze invulling sluit aan bij onze identiteit, onze leerlingenpopulatie en onze visie op leren en ontwikkelen.

Persoonlijke ontwikkeling als basis

Op 't Kwekkeveld geloven wij dat burgerschap begint bij het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en het ontdekken van wie je bent. Daarom stimuleren wij leerlingen om hun talenten te ontdekken, een eigen mening te vormen, verantwoordelijkheid te nemen voor hun handelen en met vertrouwen keuzes te maken. Wij begeleiden leerlingen in hun ontwikkeling tot zelfstandige en veerkrachtige mensen die weten wat zij belangrijk vinden en respectvol omgaan met de keuzes van anderen.

Verantwoordelijkheid en eigenaarschap

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf, hun gedrag en hun omgeving. Daarom bieden wij leerlingen mogelijkheden om initiatief te nemen, mee te denken, samen te werken en actief bij te dragen aan de schoolgemeenschap. Door leerlingen eigenaarschap te laten ervaren, ontwikkelen zij het vertrouwen en de vaardigheden die nodig zijn om later actief deel te nemen aan de samenleving.

Verbreden van perspectieven

Onze leerlingen groeien grotendeels op binnen dezelfde wijk en sociale omgeving. Daarom vinden wij het belangrijk dat zij kennismaken met verschillende perspectieven, achtergronden, culturen en opvattingen. Wij stimuleren leerlingen om nieuwsgierig te zijn naar de wereld om hen heen, open te staan voor verschillen en respectvol om te gaan met mensen die anders denken of leven dan zichzelf.

Betrokkenheid bij de samenleving

Wij verbinden ons onderwijs zoveel mogelijk aan betekenisvolle situaties en maatschappelijke vraagstukken. Door middel van thematisch onderwijs, projecten, studio's, actuele onderwerpen en activiteiten binnen en buiten de school leren leerlingen dat zij onderdeel zijn van een grotere gemeenschap. Zij ontdekken hoe zij zelf invloed kunnen uitoefenen op hun omgeving en hoe zij kunnen bijdragen aan een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien.

Samen leren en samenleven

Binnen onze pedagogische huisstijl Vier 't Geluk leren leerlingen dagelijks wat samen, respect, rust en veiligheid betekenen. Wij zien de school als een oefenplaats waar leerlingen leren samenwerken, omgaan met verschillen, conflicten oplossen en verantwoordelijkheid nemen voor de groep. Zo ontwikkelen zij de sociale en maatschappelijke vaardigheden die nodig zijn om actief deel te nemen aan een democratische samenleving.

Onze ambitie

Wij willen dat leerlingen 't Kwekkeveld verlaten als zelfbewuste, respectvolle en betrokken jongeren die vertrouwen hebben in zichzelf, verantwoordelijkheid durven nemen en met een open blik naar de wereld kijken. Leerlingen die niet alleen weten wie zij zijn, maar ook begrijpen dat zij van betekenis kunnen zijn voor anderen en voor de samenleving waarin zij leven.

Bijlagen

1. Handreiking hoofddoelen en richtinggevers

4.8 Sociale en maatschappelijke competenties

Burgerschap richt zich op de sociale en maatschappelijke vorming van jonge mensen; burgerschap gaat over hoe mensen met elkaar samenleven. Daarom is burgerschapsonderwijs erop gericht dat leerlingen de sociale en maatschappelijke competenties verwerven die daarvoor nodig zijn. Welke competenties dat precies zijn is niet voorgeschreven, omdat dit afhangt van de actualiteit, de context van de school, de leefwereld van de leerlingen en onze eigen opvattingen.

Op onze school richten we ons op de volgende competenties:

Sociale competenties (Pedagogische Huisstijl: 'Vier 't geluk!')	Maatschappelijke competenties
Zelfkennis (inzicht in eigen kwaliteiten, talenten en ontwikkelpunten)	Discussiëren en argumenteren
Samenwerken	Betrokkenheid tonen en anderen helpen
Empathie	Loyaliteit en verantwoordelijkheid
Conflicten oplossen	Flexibiliteit en aanpassingsvermogen
Rekening houden met anderen	Omgaan met (social) media
Zelfvertrouwen en jezelf durven zijn	Presenteren en communiceren
Grenzen aangeven en respecteren	Creatief en oplossingsgericht denken
Verantwoordelijkheid nemen voor eigen gedrag	Doorzettingsvermogen
Initiatief nemen	Omgevingsbewustzijn
Omgaan met verschillen	Actief participeren in de school en samenleving

5 Uitwerking doelen

5.1 Schoolcultuur

Binnen het bijgestelde onderzoekskader 2025 krijgt burgerschap onder andere een plaats binnen de standaard VS2 Schoolklimaat. Van scholen wordt verwacht dat zij zorgen voor een veilig, respectvol en inclusief schoolklimaat dat bijdraagt aan de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen.

De school bereidt leerlingen hiermee voor op actieve deelname aan de maatschappij en biedt een oefenplaats waarin leerlingen leren omgaan met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. Daarbij zijn voorbeeldgedrag, wederzijds respect, sociale veiligheid en aandacht voor diversiteit belangrijke uitgangspunten. Het aanbod en de aanpak sluiten aan bij de leerlingenpopulatie en de context van de school.

Zo brengen we (jaarlijks) de kenmerken van de leerlingenpopulatie en de leefwereld in beeld, zodat we onze (ambitieuze) doelen, onze aanpak en ons leerstofaanbod op die kenmerken blijven afstemmen. We zien de sociale ontwikkeling als een onderdeel van burgerschap, in het besef dat de sociaal-emotionele ontwikkeling een voorwaarde is voor goed burgerschap. Alleen als je goed in je vel zit, en als je goed kunt omgaan met anderen en de omgeving waarin je leeft, kun je een actieve rol vervullen in de maatschappij.

Kernvragen die we onszelf stellen;

- Hoe gaan we met elkaar om binnen de school zodat leerlingen actief oefenen met basiswaarden en burgerschapscompetenties?
- Hoe zorgen we voor een veilige oefenomgeving?
- Wat zijn de regels en afspraken binnen de school?
- Hoe zorgen we dat docenten onze waarden, normen, regels en afspraken voorleven?

Wij bezien algemene ontwikkeling ook in het kader van de zogenaamde brede ontwikkeling. Daarbij gaat het er om dat de leerlingen zich ontwikkelen tot competente personen, tot personen die kunnen denken, kunnen (in)voelen en situationeel kunnen handelen. Ten aanzien van de brede ontwikkeling onderscheiden we het cognitieve, het creatieve, het sociaal-emotionele, het zintuiglijke en het motorische. Deze aspecten hangen met elkaar samen en ze beïnvloeden elkaar wederzijds.

Een belangrijk aspect met betrekking tot de algemene (brede) ontwikkeling van onze leerlingen vinden wij:

De ontwikkeling van zelfvertrouwen, zelfstandigheid en eigenaarschap. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen ontdekken wie zij zijn, wat hun talenten zijn en hoe zij deze kunnen inzetten voor zichzelf en hun omgeving. Daarom bieden wij leerlingen niet alleen kennis en vaardigheden aan, maar stimuleren wij hen ook om initiatief te nemen, keuzes te maken, verantwoordelijkheid te dragen en te reflecteren op hun eigen handelen.

Binnen ons onderwijs is brede ontwikkeling zichtbaar in de aandacht voor cognitieve, sociaal-emotionele, creatieve en motorische ontwikkeling. Door middel van betekenisvolle lessen, studio's, projecten en andere leerervaringen krijgen leerlingen de ruimte om hun interesses te verkennen, hun talenten te ontwikkelen en te groeien als persoon.

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen leren omgaan met uitdagingen, fouten en tegenslagen. Hierdoor ontwikkelen zij veerkracht, doorzettingsvermogen en vertrouwen in hun eigen mogelijkheden. Deze vaardigheden zien wij als belangrijke voorwaarden om actief en verantwoord deel te kunnen nemen aan de samenleving.

Vanuit onze kernwaarden Persoonlijke Ontwikkeling, Plezier en Vertrouwen begeleiden wij leerlingen in hun groei tot zelfbewuste, betrokken en respectvolle mensen die met vertrouwen hun eigen weg durven te gaan.

Kenmerkend voor onze school is verder

Op 't Kwekkeveld zien wij de sociaal-emotionele ontwikkeling als een belangrijke voorwaarde voor goed burgerschap. Leerlingen kunnen pas actief deelnemen aan de samenleving wanneer zij zichzelf kennen, vertrouwen hebben in hun eigen mogelijkheden en respectvol kunnen omgaan met anderen.

Wij werken schoolbreed vanuit onze pedagogische huisstijl Vier 't Geluk, waarbij de kernwaarden samen, respect, rust en veiligheid centraal staan. Deze kernwaarden zijn vertaald naar concreet gedrag en vormen de basis voor de manier waarop leerlingen, medewerkers en ouders met elkaar omgaan.

Daarnaast ontvangen leerlingen uit de groepen 1 tot en met 6 jaarlijks een Rots & Water-training, verzorgd door gecertificeerde collega's. Binnen deze trainingen werken leerlingen aan zelfvertrouwen, weerbaarheid, zelfbeheersing, sociale vaardigheden en het respectvol omgaan met anderen. Hiermee versterken wij zowel het intrapersonlijke domein (hoe kijk ik naar mezelf?) als het interpersoonlijke domein (hoe ga ik om met anderen?).

De ontwikkeling van leerlingen wordt gevolgd met behulp van Leerling in Beeld. De resultaten worden besproken tijdens groeps- en leerlingbesprekingen en vormen, samen met observaties en gesprekken met leerlingen en ouders, de basis voor verdere ondersteuning en ontwikkeling.

Daarnaast zien wij de school als een oefenplaats voor burgerschap. Leerlingen leren dagelijks samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, omgaan met verschillen, conflicten oplossen en respectvol communiceren. Wij stimuleren leerlingen om initiatief te nemen, mee te denken over hun leeromgeving en actief deel te nemen aan activiteiten binnen de school.

Op deze manier creëren wij een veilig, positief en uitdagend schoolklimaat waarin leerlingen zich ontwikkelen tot zelfbewuste, respectvolle en betrokken burgers die met vertrouwen hun plek innemen in de samenleving.

5.2 Democratische waarden

Binnen dit thema verwerven leerlingen kennis over de ontwikkeling en betekenis en van de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Ze leren over het belang van de Nederlandse Grondwet en verschillende mensenrechtenverdragen voor de bescherming van deze waarden. Daarnaast verkennen leerlingen de grenzen van de democratische waarden en wat rechtvaardigheid en verantwoordelijk handelen voor hen betekenen. Ze leren af te wegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst. Deze verkenning en afweging vindt plaats op basis van verschillende ethische en morele perspectieven.

Aan onze democratische rechtsstaat liggen historisch drie basiswaarden ten grondslag: vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Nadenken over de betekenis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en jezelf daartoe leren te verhouden is een taak van burgerschapsonderwijs.

Leerlingen groeien op in en door een democratische cultuur waarin zij vrij zijn om fundamenteel met elkaar van mening te verschillen. Leerlingen leren over en van ervaringen met de basiswaarden die ten grondslag liggen aan de democratische rechtsstaat, zoals deze staan in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. Ook leren zij van ervaringen met de rechten en plichten die hieruit voortvloeien.

Wij verbinden de term “democratisch burgerschap” met twee zaken: het gaat om (1) kennis van en (2) betrokkenheid bij de democratie. Ons onderwijs moet ervoor zorgen dat onze leerlingen als volwaardig burgers aan de samenleving kunnen deelnemen.

Wij verbinden de term “democratisch burgerschap” met twee zaken: het gaat om (1) kennis van en (2) betrokkenheid bij de democratie. Ons onderwijs moet ervoor zorgen dat onze leerlingen als volwaardig burgers aan de samenleving kunnen deelnemen.

Dit vraagt om bepaalde omgangs- en communicatievormen. Daarom leren wij onze leerlingen om samen te werken, te overleggen, te discussiëren, te debatteren en standpunten te onderbouwen met argumenten. Daarnaast besteden wij aandacht aan het ontwikkelen van empathisch vermogen, kritisch denken, probleemoplossend vermogen en een respectvolle houding ten opzichte van anderen en andersdenkenden. Wij geloven dat een democratische samenleving alleen goed kan functioneren wanneer burgers beschikken over kennis, verantwoordelijkheidsbesef en het vermogen om zelfstandig en kritisch na te denken.

Op 't Kwekkeveld vinden wij het belangrijk dat leerlingen leren om een eigen mening te vormen én tegelijkertijd open te staan voor de perspectieven van anderen. Wij stimuleren leerlingen om

nieuwsgierig te zijn, vragen te stellen en maatschappelijke vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken te bekijken. Hierbij leren zij dat verschillen van mening normaal zijn binnen een democratische samenleving en dat deze verschillen kunnen bijdragen aan betere besluiten en meer wederzijds begrip.

Onze school functioneert als een oefenplaats voor democratisch burgerschap. Wij zorgen voor een veilig, respectvol en inclusief schoolklimaat waarin leerlingen dagelijks oefenen met de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Binnen onze pedagogische huisstijl Vier 't Geluk leren leerlingen verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf en anderen, samen te werken, conflicten op een constructieve manier op te lossen en respectvol met verschillen om te gaan.

Democratisch burgerschap wordt binnen ons onderwijs op verschillende manieren zichtbaar. Tijdens klassengesprekken, coöperatieve werkvormen, thematisch onderwijs en maatschappelijke projecten leren leerlingen luisteren naar elkaar, argumenten afwegen en gezamenlijk tot besluiten komen. In de bovenbouw besteden wij expliciet aandacht aan verkiezingen, democratische besluitvorming en de werking van de Nederlandse democratische rechtsstaat. Ook binnen de taallessen oefenen leerlingen vaardigheden zoals discussiëren, debatteren, presenteren en argumenteren.

Onze school richt zich ten aanzien van democratisch burgerschap niet alleen op vaardigheden en attitudes, maar ook op kennis. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen inzicht krijgen in de werking van de democratische rechtsstaat, de rol van de overheid, grondrechten, verkiezingen en de verantwoordelijkheden van burgers. Deze kennis vormt een belangrijke basis voor actieve deelname aan de samenleving.

Een bijzondere plaats binnen ons democratisch burgerschapsonderwijs wordt ingenomen door de leerlingenraad. De leerlingenraad komt twee keer per maand bijeen en denkt mee over ontwikkelingen binnen de school, bespreekt vraagstukken die leven onder leerlingen en draagt ideeën aan ter verbetering van de schoolomgeving. De leerlingen stellen, onder begeleiding van een leerkracht, zelf de agenda op en verzorgen de verslaglegging. Op deze manier ervaren leerlingen dat hun stem ertoe doet en dat zij daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op hun eigen leef- en leeromgeving.

Kenmerkend voor onze school is

Dat wij leerlingen actief stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen ontwikkeling, hun gedrag en hun bijdrage aan de schoolgemeenschap. Vanuit onze kernwaarden Persoonlijke Ontwikkeling, Plezier en Vertrouwen leren leerlingen om zelfstandig keuzes te maken, initiatief te nemen en met respect om te gaan met anderen.

Daarnaast besteden wij bewust aandacht aan perspectiefverbreding. Omdat veel leerlingen opgroeien binnen een relatief vertrouwde sociale omgeving, vinden wij het belangrijk dat zij kennismaken met verschillende opvattingen, achtergronden en leefwerelden. Zo ontwikkelen zij een open houding, respect voor diversiteit en de vaardigheden die nodig zijn om actief deel te nemen aan een democratische samenleving.

5.3 Maatschappelijke betrokkenheid

Maatschappelijke betrokkenheid gaat over de actieve deelname en verantwoordelijkheid van individuen in de samenleving. Het omvat het begrip van maatschappelijke kwesties, vrijwillige inzet voor het algemeen belang en het streven naar positieve verandering. Bij dit conceptkerndoel leggen we ook de link met talentontwikkeling. Leerlingen verkennen de eigen mogelijkheden tot maatschappelijke betrokkenheid. Dat kan inzichten opleveren over hun eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties (kwaliteitenreflectie) en in hun motieven voor maatschappelijke betrokkenheid (motievenreflectie). Door bijvoorbeeld te onderzoeken welke maatschappelijke organisaties het beste aansluiten bij hun persoonlijke normen en waarden en zich te oriënteren waar ze het beste tot hun recht komen, verbreden en verdiepen leerlingen hun werkbeeld (werkexploratie). Het afwegen van je mogelijkheden voor maatschappelijk handelen en vervolgstappen (hoe bereik ik mijn doel?) kan worden gezien als onderdeel van loopbaansturing.

Op 't Kwekkeveld vinden wij het belangrijk dat leerlingen ontdekken dat zij van betekenis kunnen zijn voor anderen en voor de samenleving. Maatschappelijke betrokkenheid begint voor ons bij het besef dat iedereen een bijdrage kan leveren aan de gemeenschap waarvan hij of zij deel uitmaakt. Daarom

stimuleren wij leerlingen om verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf, voor anderen en voor hun omgeving.

Leerkrachten kennen hun leerlingen en hebben oog voor hun interesses, talenten en activiteiten buiten school. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen actief deelnemen aan de samenleving en stimuleren hen om deel te nemen aan verenigingen, culturele activiteiten en andere maatschappelijke initiatieven. Waar mogelijk laten wij leerlingen kennismaken met sportverenigingen, culturele activiteiten en organisaties binnen de omgeving van de school.

Binnen ons onderwijs besteden wij veel aandacht aan gemeenschapszin. Leerlingen leren dat samenleven vraagt om betrokkenheid, verantwoordelijkheid en zorg voor elkaar. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen ervaren dat zij niet alleen rechten hebben, maar ook een verantwoordelijkheid dragen voor hun omgeving.

Daarom oefenen wij dagelijks met het principe dat je iets kunt betekenen voor een ander zonder daar direct iets voor terug te verwachten. Leerlingen helpen elkaar bij het leren, dragen samen zorg voor een prettige sfeer in de groep en nemen verantwoordelijkheid voor hun klaslokaal, de gangen en andere gezamenlijke ruimtes binnen de school.

Daarnaast denken leerlingen regelmatig na over de vraag hoe zij kunnen bijdragen aan hun omgeving. De centrale vraag daarbij is steeds: *Hoe zorgen wij samen voor een prettige, veilige en leefbare omgeving?* Dit kan betrekking hebben op de klas, de school, de wijk, het dorp of de samenleving als geheel. Door hierover na te denken en hier actief aan bij te dragen, ontwikkelen leerlingen verantwoordelijkheidsgevoel, initiatief en betrokkenheid.

Een bijzonder onderdeel van ons burgerschapsonderwijs is de samenwerking met Stichting Philadelphia in Schijndel. Philadelphia biedt werk- en dagbesteding aan mensen met een licht verstandelijke beperking, psychische problematiek of niet-aangeboren hersenletsel. Door deze samenwerking maken leerlingen kennis met mensen met verschillende mogelijkheden en achtergronden. Zij leren respectvol omgaan met verschillen en ervaren hoe waardevol het is om iets voor een ander te betekenen.

Kenmerkend voor onze school is dat

- * Dat wij maatschappelijke betrokkenheid verbinden aan persoonlijke ontwikkeling en talentontwikkeling.
- * Dat wij leerlingen stimuleren actief deel te nemen aan verenigingen, culturele activiteiten en maatschappelijke initiatieven.
- * Dat wij leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen omgeving en voor elkaar.
- * Dat wij leerlingen laten ervaren dat kleine bijdragen een groot verschil kunnen maken voor anderen.
- * Dat wij verbinding zoeken met maatschappelijke organisaties en initiatieven binnen Schijndel.
- * Dat wij leerlingen leren dat actief burgerschap niet alleen gaat over weten, maar vooral ook over doen.

Op deze manier begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot betrokken, verantwoordelijke en respectvolle burgers die met vertrouwen hun talenten inzetten voor anderen en voor de samenleving.

5.4 Digitaal burgerschap op school

Onze leerlingen maken niet alleen deel uit van onze maatschappij, maar ook van onze digitale maatschappij. En het laatste vraagt om effectief digitaal burgerschap. Dit speelt bijvoorbeeld een rol bij het gebruik van sociale media. Digitaal burgerschap betekent dat leerlingen bewust en verantwoord met internet, sociale media, mobiele telefoon en andere media kunnen omgaan.

De website www.curriculum.nu wijst op de relatie burgerschap en digitale geletterdheid. Eén van de tien bouwstenen is digitaal samenleven. Kennisnet verdeelt digitale geletterdheid in vier onderdelen:

1. Informatie en verwerking
2. ICT-basisvaardigheden
3. Computational thinking

4. Mediawijsheid

In het kader van dit beleidsstuk gaat het met name om burgerschap en mediawijsheid. Op de website www.curriculum.nu staat de volgende toelichting: “In de onderbouw van het primair onderwijs beginnen leerlingen verschillende mediabronnen te gebruiken en ontdekken ze dat deze niet voor iedereen even toegankelijk zijn. Hiermee communiceren ze met anderen en zoeken en/of ontvangen ze informatie. Mediagebruik zal veelal spontaan en spelenderwijs plaats vinden, al dan niet op initiatief van de school. Gezien de complexiteit hiervan is de rol van volwassenen hierbij van groot belang. In de bovenbouw van het primair onderwijs krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen mediagebruik en ontwikkelen ze een kritische houding ten opzichte van bronnen en informatie. Het bewustzijn van de wijze waarop media invloed hebben op beeldvorming, waarheidsvinding en identiteit neemt toe. Leerlingen leren gevaren van mediagebruik te herkennen voor zichzelf en voor anderen en daarnaar te handelen: bepaalde media-uitingen vermijden of bij twijfel een volwassene inschakelen.”

Primair vraagt digitaal burgerschap om digitale kennis en kunde. We moeten onze leerlingen laten kennismaken met en gebruik laten maken van nieuwe technologieën. En tegelijkertijd moeten we aandacht besteden aan bijpassend gedrag. Oftewel: wat kun je met sociale media? Hoe kun je die effectief inzetten? En hoe maak je op een correcte manier gebruik van deze (nieuwe) media? Een relatief nieuw element is de omgang met “fake news” en de stortvloed aan meningen die je aantreft op internet en diverse sociale media. Op school vinden we het belangrijk om onze leerlingen te ontwikkelen tot kritische burgers, tot burgers die voortdurend afwegen wat past bij hun eigen ideeën en die informatie met voldoende distantie kunnen analyseren.

5.5 Diversiteit

Binnen dit thema verwerven leerlingen kennis over hoe de Nederlandse Grondwet diversiteit in geloofs- en levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, gender, seksuele oriëntatie en beperkingen beschermt. Er worden situaties besproken die mogelijk racistisch, discriminerend of stereotyperend van aard zijn. Leerlingen reflecteren op hun eigen offline en online identiteit in relatie tot anderen en leren rekening te houden met de ervaringen en perspectieven van anderen.

Leerlingen ontwikkelen inzicht in overeenkomsten en verschillen in achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties en gaan daarover in gesprek. De gelijkheid van mensen, zoals vastgelegd in de Grondwet, biedt hiervoor het kader.

De school dient als oefenplaats voor het omgaan met diversiteit en inclusie. Om hier vorm aan te geven, betreft de school de omgeving actief bij het onderwijs. Leerlingen leren over en ontmoeten mensen met andere achtergronden, mogelijkheden en overtuigingen dan zij zelf kennen. Dit biedt kansen om empathie, begrip en respect voor anderen te ontwikkelen.

Op 't Kwekkeveld richten wij ons binnen dit thema op drie samenhangende aspecten.

Respect voor verschillen

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen kennis hebben van en respect ontwikkelen voor verschillen tussen mensen. Daarom besteden wij aandacht aan verschillende culturele, religieuze, maatschappelijke en levensbeschouwelijke achtergronden. Leerlingen leren dat mensen verschillend kunnen denken, leven en geloven en dat deze verschillen een vanzelfsprekend onderdeel vormen van een democratische samenleving.

De basiswaarden van de democratische rechtsstaat vormen hierbij het uitgangspunt: vrijheid, gelijkwaardigheid, respect, verdraagzaamheid en het afwijzen van discriminatie en uitsluiting. Wij leren leerlingen om met een open houding naar anderen te kijken, nieuwsgierig te zijn naar verschillende perspectieven en respectvol om te gaan met opvattingen die afwijken van hun eigen ideeën.

Persoonlijke identiteit en persoonsvorming

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen ontdekken wie zij zijn, wat zij belangrijk vinden en hoe zij zich verhouden tot anderen en de wereld om hen heen. Daarom besteden wij aandacht aan zelfkennis, zelfvertrouwen, talentontwikkeling en het vormen van een eigen mening.

Binnen dit onderdeel staan vragen centraal als: *Wie ben ik? Wat vind ik belangrijk? Waar ben ik goed in? Hoe ga ik om met verschillen?* Wij stimuleren leerlingen om zelfstandig na te denken, keuzes te maken en verantwoordelijkheid te nemen voor hun handelen. Daarbij besteden wij aandacht aan

thema's als gezondheid, relaties, sociale media, maatschappelijke vraagstukken en seksuele ontwikkeling.

Leerlingen leren dat zij zichzelf mogen zijn en dat anderen dat ook mogen. Respect voor seksuele diversiteit, culturele diversiteit en verschillen in overtuigingen maakt daarom vanzelfsprekend onderdeel uit van ons onderwijs.

Levensbeschouwelijke diversiteit

Als school met katholieke wortels besteden wij aandacht aan levensbeschouwing, zingeving en de waarden die mensen richting geven in hun leven. Daarbij staan respect, openheid en interesse in anderen centraal.

Binnen ons onderwijs maken leerlingen kennis met verschillende religies, levensbeschouwingen en culturele tradities. Zij leren dat mensen op verschillende manieren betekenis geven aan hun leven en dat deze verschillen bijdragen aan de diversiteit van onze samenleving.

Vanuit onze katholieke achtergrond besteden wij aandacht aan christelijke hoogtijdagen zoals Kerstmis en Pasen. Daarnaast maken leerlingen kennis met andere religieuze en culturele tradities die voorkomen binnen de Nederlandse samenleving. Waar mogelijk leggen wij verbanden met de omgeving door middel van ontmoetingen, gastlessen, excursies of bezoeken aan religieuze en maatschappelijke organisaties.

Kenmerkend voor onze school

Kenmerkend voor 't Kwekkeveld is dat wij leerlingen actief stimuleren om hun blik op de wereld te verbreden. Omdat veel leerlingen opgroeien binnen een relatief vertrouwde sociale omgeving, vinden wij het belangrijk dat zij kennismaken met verschillende perspectieven, achtergronden en leefwerelden.

Daarnaast biedt onze samenwerking met maatschappelijke organisaties, verenigingen en Stichting Philadelphia waardevolle mogelijkheden om leerlingen in contact te brengen met mensen die andere ervaringen, mogelijkheden of achtergronden hebben dan zichzelf. Hierdoor leren leerlingen verschillen te waarderen en ontwikkelen zij begrip voor de diversiteit binnen de samenleving.

Door aandacht te besteden aan diversiteit, identiteit en levensbeschouwing begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot zelfbewuste, respectvolle en betrokken burgers die met vertrouwen hun eigen plaats innemen in een diverse samenleving.

5.6 Maatschappelijke vraagstukken

Maatschappelijke vraagstukken zijn complexe kwesties en uitdagingen binnen de samenleving die van invloed zijn op het welzijn van individuen en de gemeenschap als geheel. Deze vraagstukken hebben invloed op politiek, economie, onderwijs, gezondheidszorg, sociale rechtvaardigheid en gelijkheid.

Binnen dit conceptkerndoel staan deze vraagstukken centraal en kunnen leerlingen afwegen wat hun mogelijkheden zijn om hier iets (of juist niets) mee te doen. Maatschappelijke vraagstukken zijn problemen die voldoen aan een aantal criteria:

- Ze hebben gevolgen voor grote groepen in de samenleving.
- Er is een gemeenschappelijke oplossing vereist; de overheid heeft hier meestal een rol in.
- Bij het vinden van een gemeenschappelijke oplossing spelen (belangen) tegenstellingen een cruciale rol.

De conceptkerndoelen spreken in dit kader ook over 'planetaire vraagstukken'. Hiermee worden vraagstukken bedoeld rondom klimaat, biodiversiteit, ecosystemen en de impact van menselijk handelen op de aarde en toekomstige generaties.

Daarnaast bereiden wij leerlingen voor op een samenleving die steeds verder globaliseert. Leerlingen ontdekken hoe mensen wereldwijd met elkaar verbonden zijn, wat internationale samenwerking betekent en welke invloed ons gedrag en consumptiepatroon kunnen hebben op het leven van anderen elders in de wereld.

De maatschappelijke en planetaire vraagstukken waarmee we in de klas werken sluiten aan bij de ontwikkelingsbehoeften, ontwikkelingsmogelijkheden en leefwereld van onze leerlingen. Waar mogelijk geven we prioriteit aan actuele vraagstukken. Daarbij houden we rekening met de wettelijke eisen en

de leerdoelen binnen ons curriculum, zodat het aanbod een samenhangend geheel blijft. We zorgen ervoor dat vraagstukken niet te complex zijn, maar wel bijdragen aan het ontwikkelen van denkprocessen en burgerschapsvaardigheden, zoals:

- het verplaatsen in verschillende perspectieven;
- het voorspellen van mogelijke gevolgen;
- het beargumenteren van keuzes;
- het nemen van weloverwogen besluiten.

Kenmerkend voor onze school

Op 't Kwekkeveld vinden wij het belangrijk dat leerlingen leren begrijpen hoe de samenleving in elkaar zit en welke maatschappelijke vraagstukken daarin een rol spelen. Wij stimuleren leerlingen om nieuwsgierig te zijn naar de wereld om hen heen, vragen te stellen en verschillende perspectieven te onderzoeken. Daarbij vinden wij het belangrijk dat leerlingen niet alleen kennis opdoen, maar ook leren nadenken over hun eigen rol en verantwoordelijkheid binnen de samenleving.

Binnen ons programmagerichte onderwijs besteden wij aandacht aan actuele maatschappelijke en planetaire vraagstukken die aansluiten bij de leefwereld van leerlingen en bij ontwikkelingen in de samenleving. Onderwerpen zoals duurzaamheid, gezondheid, sociale media, democratie, kansen(on)gelijkheid, inclusie en maatschappelijke verantwoordelijkheid komen hierbij regelmatig aan bod. Leerlingen leren hierover in gesprek te gaan, informatie kritisch te beoordelen en verschillende perspectieven af te wegen.

Een belangrijk uitgangspunt binnen onze school is de verbinding tussen maatschappelijke betrokkenheid, talentontwikkeling en identiteitsontwikkeling. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen ontdekken wie zij zijn, waar hun talenten liggen en hoe zij deze kunnen inzetten voor zichzelf én voor anderen. Door middel van studio's, projecten, betekenisvolle opdrachten en andere leerervaringen worden leerlingen uitgedaagd om hun kwaliteiten te ontdekken en actief bij te dragen aan hun omgeving.

Omdat veel leerlingen opgroeien binnen een relatief vertrouwde sociale omgeving besteden wij bewust aandacht aan perspectiefverbreding. Leerlingen maken kennis met verschillende leefwerelden, achtergronden, overtuigingen en maatschappelijke vraagstukken. Hierdoor leren zij zich te verplaatsen in anderen, ontwikkelen zij begrip voor verschillen en leren zij met een open blik naar de samenleving te kijken.

Daarnaast besteden wij aandacht aan mondiale en planetaire vraagstukken. Leerlingen ontdekken hoe mensen wereldwijd met elkaar verbonden zijn en welke invloed hun eigen keuzes kunnen hebben op anderen en op toekomstige generaties. Thema's als duurzaamheid, natuur, klimaat, consumptie en verantwoord omgaan met de leefomgeving komen hierbij aan bod.

Kenmerkend voor onze school is dat wij maatschappelijke vraagstukken verbinden aan persoonlijke ontwikkeling. Wij stimuleren leerlingen om kritisch na te denken over hun eigen rol in de samenleving, verantwoordelijkheid te nemen voor hun keuzes en te ontdekken hoe zij vanuit hun talenten van betekenis kunnen zijn voor anderen.

Op deze manier begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot zelfbewuste, nieuwsgierige en betrokken burgers die met vertrouwen deelnemen aan de samenleving van vandaag en morgen.

5.7 Democratische betrokkenheid

Democratische betrokkenheid is belangrijk voor burgerschap. Het uitgangspunt is dat leerlingen leren om verantwoordelijk om te gaan met de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit.

Leerlingen leren bij burgerschap hoe ze in verschillende rollen, ook als leerling, kunnen bijdragen aan het vormgeven van de samenleving, waarbij democratische betrokkenheid een belangrijk middel is. Ze leren over invloed en macht, welke mogelijkheden ze hebben om invloed uit te oefenen en hoe trajecten van besluitvorming op allerlei niveaus kunnen worden vormgegeven. Ze leren belangrijke vaardigheden, zoals meningsvorming, respectvol communiceren, aanwenden van invloed, afwegen van belangen en besluitvorming. Deelname aan een democratische cultuur laat leerlingen ervaren dat hun stem gehoord en gewaardeerd wordt en dat ze kunnen bijdragen aan het vormen van de samenleving.

Leerlingen leren dat democratie niet draait om de macht van de meerderheid, maar ook zorg voor de

standpunten en belangen van minderheden impliceert. Omdat democratie een vorm van bestuur is die recht probeert te doen aan diversiteit in de samenleving, oefenen leerlingen respectvol om te gaan met standpunten van minderheden en gemarginaliseerde stemmen. Democratie heeft een kracht, maar kan ook kwetsbaar zijn.

Kenmerkend voor onze school

Op 't Kwekkeveld vinden wij het belangrijk dat leerlingen ervaren dat zij invloed kunnen uitoefenen op hun eigen omgeving. Wij stimuleren leerlingen om een eigen mening te vormen, verantwoordelijkheid te nemen voor hun keuzes en actief deel te nemen aan de gemeenschap waarvan zij deel uitmaken.

Binnen onze school leren leerlingen dat democratie meer is dan stemmen of besluiten nemen. Democratie betekent ook luisteren naar elkaar, rekening houden met verschillende belangen, respectvol omgaan met andere meningen en samen zoeken naar oplossingen die recht doen aan zoveel mogelijk mensen. Daarbij leren leerlingen dat verschillen van mening normaal zijn en dat juist deze verschillen kunnen bijdragen aan betere besluiten.

Onze school functioneert als een oefenplaats voor democratisch burgerschap. Binnen de pedagogische huisstijl Vier 't Geluk oefenen leerlingen dagelijks met samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, respect tonen voor anderen en bijdragen aan een veilige en positieve leeromgeving. De kernwaarden samen, respect, rust en veiligheid vormen hierbij een belangrijke basis.

Democratische betrokkenheid krijgt binnen onze school onder andere vorm tijdens klassengesprekken, groepsactiviteiten, coöperatieve werkvormen en gezamenlijke besluitvorming binnen de groep. Leerlingen leren hun mening te verwoorden, argumenten uit te wisselen, naar anderen te luisteren en afwegingen te maken tussen verschillende belangen.

Een belangrijke rol hierin speelt onze leerlingenraad. De kinderraad komt één keer per maand bijeen en denkt actief mee over ontwikkelingen binnen de school. Leerlingen brengen onderwerpen in die leven binnen de groepen, bespreken verbeterpunten en denken mee over oplossingen. Zij ervaren hierdoor dat hun stem gehoord wordt en dat zij daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op hun leer- en leefomgeving.

Daarnaast stimuleren wij leerlingen om verantwoordelijkheid te nemen voor activiteiten binnen de school en om actief bij te dragen aan de schoolgemeenschap. Op deze manier leren zij dat betrokkenheid en participatie bijdragen aan een sterke en democratische samenleving.

Vanuit onze aandacht voor talent- en identiteitsontwikkeling leren leerlingen niet alleen wat zij belangrijk vinden, maar ook hoe zij hun talenten kunnen inzetten voor anderen. Zij ontwikkelen het vertrouwen om hun mening te geven, initiatief te nemen en actief deel te nemen aan de samenleving.

Zo begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot zelfbewuste, verantwoordelijke en betrokken burgers die met respect voor anderen hun eigen bijdrage leveren aan een democratische samenleving.

6 Kwaliteitscultuur

6.1 Cultuur en structuur op school

Burgerschap is een essentieel onderdeel van ons curriculum en onze kwaliteitscyclus. Daarom heeft iedere school een visie en doelen vastgesteld voor goed burgerschapsonderwijs. Om deze doelen doelgericht en duurzaam te realiseren, is binnen SKOPOS een stichtingsbrede kwaliteitscultuur en -structuur ingericht die de ontwikkeling, uitvoering, evaluatie en borging van het burgerschapsonderwijs ondersteunt.

De schoolleiding zorgt ervoor, dat de visie en de doelen bekend zijn, en dat de leraren gestalte kunnen geven aan de doelen. Dit wordt gemonitord en bijgeschoold, voor continue professionalisering. Het schoolteam werkt planmatig samen om op een correcte wijze vorm te geven aan burgerschapsonderwijs. Waar nodig en mogelijk betrekken we externe deskundigen, ouders en/of leerlingen bij gezamenlijke leer- en verbeteractiviteiten.

Goed burgerschapsonderwijs vraagt om een gezamenlijke visie, een professionele cultuur en een duidelijke organisatiestructuur. Op 't Kwekkeveld zien wij burgerschap niet als een afzonderlijk vak, maar als een integraal onderdeel van ons onderwijs en ons dagelijks handelen. Burgerschap is zichtbaar in de manier waarop wij met elkaar omgaan, binnen onze pedagogische huisstijl Vier 't Geluk en binnen ons programmagerichte onderwijs met aandacht voor talent- en identiteitsontwikkeling.

Vanuit onze kernwaarden Persoonlijke Ontwikkeling, Plezier en Vertrouwen werken wij dagelijks aan een schoolcultuur waarin leerlingen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen niet alleen leren over democratie, diversiteit en maatschappelijke betrokkenheid, maar deze ook daadwerkelijk ervaren in de praktijk. Leerkrachten vervullen hierin een belangrijke voorbeeldfunctie en creëren een veilig klimaat waarin leerlingen kunnen oefenen met samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, initiatief tonen, keuzes maken en respectvol omgaan met verschillen.

De schoolleiding draagt zorg voor de ontwikkeling, uitvoering en borging van het burgerschapsonderwijs. Daarbij wordt erop toegezien dat de visie, doelen en afspraken rondom burgerschap bekend zijn binnen het team en zichtbaar zijn in de dagelijkse onderwijspraktijk. Door middel van overleg, evaluatie en gezamenlijke reflectie werken wij continu aan de verdere ontwikkeling van ons burgerschapsonderwijs.

Een belangrijk onderdeel van ons burgerschapsonderwijs wordt vormgegeven binnen ons programmagerichte onderwijs. Door middel van lessen, studio's, projecten en andere betekenisvolle leerervaringen ontdekken leerlingen hun talenten, ontwikkelen zij hun identiteit en leren zij hun plaats in de samenleving te begrijpen. Maatschappelijke vraagstukken, democratische waarden, diversiteit, duurzaamheid en actuele ontwikkelingen worden hierbij verbonden aan kennis, vaardigheden en houding.

Structuur

- * Eén medewerker van 't Kwekkeveld neemt deel aan de bovenschoolse expertgroep Burgerschap van SKOPOS.
- * Ontwikkelingen, inzichten en afspraken vanuit deze expertgroep worden gedeeld binnen het team en waar nodig vertaald naar de onderwijspraktijk van 't Kwekkeveld.
- * De schoolleiding en de betrokken medewerker stemmen periodiek af over de ontwikkeling en borging van het burgerschapsonderwijs.
- * Burgerschap wordt binnen 't Kwekkeveld niet als afzonderlijk programma aangeboden, maar is verweven binnen het programmagerichte onderwijs, de pedagogische huisstijl Vier 't Geluk en de dagelijkse schoolpraktijk.
- * Binnen de kwaliteitscyclus van de school wordt regelmatig geëvalueerd of het aanbod, de doelen en de uitvoering van het burgerschapsonderwijs aansluiten bij de leerlingenpopulatie, de maatschappelijke context van de school en de visie op talent- en identiteitsontwikkeling.
- * De leerlingenraad levert een actieve bijdrage aan de democratische schoolcultuur en biedt leerlingen de mogelijkheid om mee te denken over ontwikkelingen binnen de school.
- * Waar mogelijk worden ouders, maatschappelijke partners en organisaties uit de omgeving betrokken bij activiteiten die bijdragen aan burgerschap, maatschappelijke betrokkenheid en

talentontwikkeling.

Door deze werkwijze zorgen wij ervoor dat burgerschap een herkenbare, betekenisvolle en duurzame plaats heeft binnen ons onderwijs. Zo begeleiden wij leerlingen in hun ontwikkeling tot zelfbewuste, verantwoordelijke en betrokken burgers die met vertrouwen hun plek innemen in de samenleving.

7 Zorg voor kwaliteit

7.1 Algemeen

Op onze school streven we ernaar om kwalitatief goed burgerschapsonderwijs te verzorgen. Onze uitgangspunten zijn:

- Ons burgerschapsonderwijs voldoet aan wettelijke eisen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de verwachtingen van de samenleving (zie het waarderingsskader van de Inspectie van het Onderwijs)
- Ons burgerschapsonderwijs is doelgericht
- Wij zorgen ervoor dat er samenhang is in ons burgerschapsonderwijs
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de behoeften van de leerlingen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij wat wij zelf belangrijk vinden
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze visie
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze mens- en maatschappijvisie

7.2 Kwaliteitszorg en monitoring

Onder kwaliteitszorg verstaan wij het cyclisch vaststellen, realiseren, evalueren en borgen van de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs. In dit beleidsplan hebben wij onze missie, visie, kernwaarden en doelen voor burgerschap beschreven en uitgewerkt in concrete kenmerken en kwaliteitsaspecten.

In ons schoolplan zijn op hoofdlijnen de wettelijke kaders en afspraken rondom burgerschap opgenomen. Daarbij verwijzen wij naar de Module Burgerschap binnen Mijn Schoolplan. De werkgroep Burgerschap is eigenaar van deze module en draagt zorg voor de actualisatie en doorontwikkeling hiervan. Jaarlijks wordt de inhoud geëvalueerd en waar nodig aangepast. Vervolgens vindt hierover een evaluatie- en ontwikkelgesprek plaats met het team.

Ter ondersteuning van de kwaliteit en doorgaande ontwikkeling van ons burgerschapsonderwijs werken wij met kwaliteitskaarten en meetinstrumenten die aansluiten bij onze visie, doelen en wettelijke opdracht. Voorbeelden hiervan zijn:

- * kwaliteitskaart Burgerschap;
- * kwaliteitskaart Sociaal-emotionele ontwikkeling;
- * kwaliteitskaart Identiteit;
- * overige schoolspecifieke kwaliteitskaarten.

Daarnaast maken wij gebruik van verschillende vragenlijsten en meetinstrumenten om zicht te krijgen op de kwaliteit, ontwikkeling en borging van ons burgerschapsonderwijs. De metingen zijn opgenomen in onze meerjarenplanning. Voorbeelden hiervan zijn:

- * meting Basiskwaliteit (2 x per 4 jaar);
- * Quick Scan Burgerschap (1 x per 4 jaar);
- * Schooldiagnose IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs (1 x per 4 jaar);
- * vragenlijst Burgerschap leerlingen (2 x per 4 jaar);
- * monitoring sociale ontwikkeling (jaarlijks);
- * vragenlijst Veiligheid Leerlingen (jaarlijks via Leerling in Beeld);
- * vragenlijst Diversiteit Ouders en Leerlingen (1 x per 4 jaar).

Op basis van de analyses worden conclusies en verbeterpunten vastgesteld. Deze worden opgenomen in het jaarplan, schoolplan en de kwaliteitscyclus van de school.

Kenmerkend voor onze school

Op 't Kwekkeveld is burgerschap nauw verbonden met onze visie op Persoonlijke Ontwikkeling, Plezier en Vertrouwen. Burgerschap krijgt vorm binnen ons programmagerichte onderwijs, onze pedagogische huisstijl Vier 't Geluk en de dagelijkse onderwijspraktijk. Daarom monitoren wij niet alleen de kennisontwikkeling van leerlingen, maar ook hun sociale ontwikkeling, identiteitsontwikkeling, maatschappelijke betrokkenheid en democratische vaardigheden.

Binnen onze kwaliteitscyclus evalueren wij periodiek of het aanbod aansluit bij onze

leerlingenpopulatie, de maatschappelijke context van de school en de doelen die wij hebben vastgesteld binnen dit burgerschapsplan. Daarbij maken wij gebruik van observaties, leerlinggesprekken, vragenlijsten, analyses van school- en groepsgegevens en evaluaties van activiteiten en projecten.

De medewerker die deelneemt aan de bovenschoolse expertgroep Burgerschap volgt ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving, kwaliteitszorg en onderwijsinhoud. Relevante ontwikkelingen worden gedeeld binnen het team en waar nodig verwerkt binnen het burgerschapsaanbod van 't Kwekkeveld.

Monitoring op drie niveaus

Schoolniveau

Op schoolniveau monitoren wij de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs in relatie tot onze visie, missie, kernwaarden en wettelijke opdracht. Hierbij analyseren wij periodiek de uitkomsten van vragenlijsten, kwaliteitsmetingen, veiligheidsmetingen en evaluaties van het onderwijsaanbod. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre burgerschap zichtbaar is binnen ons programmagerichte onderwijs, de schoolcultuur, de pedagogische aanpak Vier 't Geluk en de aandacht voor talent- en identiteitsontwikkeling.

Ook evalueren wij in hoeverre leerlingen mogelijkheden krijgen om verantwoordelijkheid te nemen, initiatief te tonen, mee te denken over hun leeromgeving en actief deel te nemen aan de schoolgemeenschap. De uitkomsten worden besproken binnen het team en waar nodig vertaald naar verbeterdoelen binnen het jaarplan.

Groepsniveau

Op groepsniveau volgen leerkrachten de sociale veiligheid, groepsdynamiek, sociale competenties en burgerschapsontwikkeling van leerlingen. Dit gebeurt onder andere door observaties, groepsbesprekingen, leerlinggesprekken, de veiligheidsmetingen van Leerling in Beeld en de dagelijkse ervaringen binnen de groep.

Binnen de groepen wordt specifiek gekeken naar samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, omgaan met verschillen, participatie, respectvol communiceren en het functioneren binnen de groep. Op basis van deze gegevens worden groepsdoelen opgesteld en waar nodig interventies ingezet die bijdragen aan een positief groepsklimaat en de ontwikkeling van burgerschapscompetenties.

Kindniveau

Op kindniveau volgen wij de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van sociale vaardigheden, identiteitsontwikkeling, participatie, verantwoordelijkheid, samenwerken, omgaan met verschillen en democratisch handelen. Hiervoor maken wij gebruik van observaties, gesprekken met leerlingen, gegevens uit Leerling in Beeld en de dagelijkse ervaringen binnen de klas.

Daarnaast volgen wij de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van zelfstandigheid, zelfvertrouwen, talentontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid. De verzamelde informatie helpt leerkrachten om het onderwijsaanbod af te stemmen op de ontwikkelbehoeften van individuele leerlingen en om tijdig ondersteuning te bieden waar nodig.

Door deze systematische aanpak houden wij zicht op de kwaliteit en opbrengsten van ons burgerschapsonderwijs en werken wij continu aan de verdere ontwikkeling van onze leerlingen en onze school.

8 Uitwerking van ons curriculum

8.1 Onze lessen burgerschapsonderwijs

Burgerschapsaanbod 't Kwekkeveld

Duurzame ontwikkeling

Leerlingen zijn bewust bezig met hun eigen ecologische voetafdruk en kennen de gevolgen op mondiaal niveau.

Aanbod	
1/2	- Thema over duurzaamheid en klimaat - Knutselen met kosteloos materiaal - Waterdrinkproject 'Drupje'
3/4	- Knutselen met kosteloos materiaal
5/6	- Deelname aan 'Landelijke Opschoondag' op 22 maart 2025 - Wereldzaken groep 5: aandacht voor afval, recycling, natuurgebieden, duurzame visvangst - Natuurzaken groep 5: aandacht voor verschillende vormen van energie - Natuurzaken groep 6: scheiden van afval
7/8	- Jaarlijkse schoonmaakactie bij Paaspop met groep 8 (niet in schooljaar 2024/2025 i.v.m. meivakantie) - Wereldzaken groep 7: duurzame energiebronnen - Wereldzaken groep 8: duurzame landbouw en broeikaseffect, klimaatverandering, duurzaamheid
School Bree d	- Speelplaats met natuurlijk materiaal - Schoolplein wordt onderhouden door Stichting Philadelphia - Kwaliteitskaart Vier 't Geluk - Vier 't Geluk > 'Ik ga netjes om met materialen van mezelf, anderen en de school' - Vier 't Geluk > 'Ik ruim mijn spullen op en laat de werkplek netjes achter' - Scheiden van restafval en papier voor de kinderen - Scheiden van restafval, plastic en papier voor de leerkrachten - Aandacht besteden aan zuinig omgaan met materiaal, met water omgaan en afval scheiden - We stimuleren het gebruik van een broodtrommel en een herbruikbare beker

Identiteit en diversiteit

Leerlingen erkennen dat er verschillen tussen mensen zijn, maar behandelen ieder mens respectvol en gelijkwaardig. Ze durven daarover gesprekken aan te gaan vanuit een oprechte nieuwsgierige houding, zonder oordeel en met een eigen mening.

Aanbod	
1/2	- Project Familie - Cultuur: De Grote Kleine Voorleesshow 'Fred het hert' over meningsvorming, samenwerking en reflectie (12-05-2025) - Cultuur: 'Overgisteren' over identiteit (25-02-2025 en 01-04-2025 en 06-05-2025) - Cultuur: 'Een koffer vol film' over denk- en handelwijze (28-11-2025) - Werken aan 'Dit ben ik'-tas
3/4	- Groep 3: Thema Ik - Groep 4: Thema Gezin en familie - Zaken van Zwijsen groep 3: thema 3 'Hoe voel je je?' - Zaken van Zwijsen voor groep 4: thema 3 'Hoe voel je je?' - Nieuwsbegrip vanaf groep 4 - Cultuur: Voorleesshow 'Neehoorn' over op je plek voelen (17-11-2024) - Cultuur: 'Voor even' over analyseren, experimenteren en reflecteren (17-02-2025) - Cultuur: 'Van Ganzenveer tot I-pad' over identiteit, globalisering en diversiteit (09-04-2025) - Cultuur: 'Hoe dan?!' over samenwerk en reflecteren (06-11-2025 en 07-11)
5/6	- Jeugdjournaal - Nieuwsbegrip - Natuurzaken groep 6: ontwikkeling van mensen van embryo tot volwassene - Tijdzaken groep 6: slavernij - Cultuur: Voorleesshow 'Neehoorn' over op je plek voelen (09-01-2025) - Cultuur: 'Voor even' over analyseren, experimenteren en reflecteren (03-02-2025)
7/8	- Musical - Wie ben ik? – project - Jeugdjournaal - Nieuwsbegrip - Dag met mensen met een beperking - Natuurzaken groep 7: voortplanting, verslavingen, anorexia - Natuurzaken groep 8: persoonlijkheid en de rol van de opvoeding - Tijdzaken groep 8: slavernij - Cultuur: Rhythmix over samenwerken, saamhorigheid, verschillen en overeenkomsten (15-11-2024 en 26-11-2024)
School Breed	- Kwaliteitskaart Vier 't Geluk - Vier 't Geluk > 'Ik begrijp dat een andere leerkracht het anders doet'

	- Vier 't Geluk > 'Ik behandel een ander zoals ik zelf ook behandeld wil worden' - Vier 't Geluk > 'Ik geef duidelijk mijn grenzen aan en respecteer de grenzen van een ander' - Vier 't Geluk > 'Ik mag mezelf zijn, iedereen is uniek' - Vier 't Geluk > 'Ik laat iedereen in zijn/haar waarde' - Jaarlijkse sponsorloop voor het goede doel - Lentekriebels - Denkers en Makers (vanaf groep 5) - Kangoeroegroep (vanaf groep 5) - Schoolband - Taalklas - Kinderboekenweek 'Lekker Eigenwijs'
--	---

Wereldperspectieven en globalisering

Leerlingen zijn zich bewust van verschillen en overeenkomsten tussen culturen, geloofsovertuigingen en wereldperspectieven.

Aanbod	
1/2	
3/4	- Cultuur: 'Van Ganzenvaar tot I-pad' over identiteit, globalisering en diversiteit (02-04-2025) - Zaken van Zwijsen groep 3: thema 7 'Op de kaart' - Zaken van Zwijsen groep 4: thema 4 'De Buurt' - Zaken van Zwijsen groep 4: thema 4 'Spannend'
5/6	- Groep 5 – 1 Ander festival – kennismaken met diverse wereldculturen met nadruk op begrippen als tolerantie, compassie, respect en nieuwsgierigheid
7/8	- Cultuur: Expeditie Heilige huisjes (07-04-2025 en 10-04-2025 en 11-02-2025 en 21-05-2025) - Methode Engels - Wereldzaken groep 8: wereldgodsdiensten - Groep 7 – 1 Ander festival – kennismaken met diverse wereldculturen met nadruk op begrippen als tolerantie, compassie, respect en nieuwsgierigheid
School Breed	- Multiculturele feestkalender inclusief boek met uitgebreide beschrijving van meer dan 100 feest- en gedenkdagen in Nederland - Sinterklaasateliers (05-12-2024) - Kerstdiner (19-12-2024) - Kerstateliers (20-12-2024) - Carnavalsviering (28-02-2025) - Paaspopviering (18-04-2025) - Kunstweken (na de meivakantie) - Lentekriebels

Democratie, macht, vrijheid en gelijkheid

Leerlingen kennen de democratische rechtstaat waarin we leven, kennen ook andere vormen van staatsinrichting en wat dat betekent.

Aanbod	
1/2	
3/4	- Zaken van Zwijsen groep 3: thema 4 'Verkeersregels' - Zaken van Zwijsen groep 3: thema 5 'Mag dat wel?' - Zaken van Zwijsen groep 4: thema 5 'Mag dat wel?'
5/6	- EBC Kinderraad - Jeugdjournaal - Wereldzaken groep 5: op vakantie, buurlanden, euroregio, paspoort - Natuurzaken groep 6: over gedrag en invloed van belonen en straffen - Wereldzaken groep 6: ons staatsbestel, verdeling van ons land en provincies
7/8	- EBC Kinderraad - Jeugdjournaal - Lesprogramma Verkiezingen - Lesprogramma Prinsjesdag - Bezoek stemlokaal in de school - Democracy (om het jaar) - Wereldzaken groep 7: EU en Europa, open/gesloten grenzen, communisme vs democratie - Wereldzaken groep 8: VN en de rechten van de mens
School Breed	- Kwaliteitskaart Vier 't Geluk - Kwaliteitskaart Stopaanpak - Gouden en zilveren weken voor groepsvorming

Mensenrechten

Leerlingen gaan op een respectvolle manier gaan met elkaar om en zijn zich bewust van de gevolgen van hun keuzes op anderen.

Aanbod	
1/2	- Leerkrachten besteden veel aandacht aan dagelijkse routine en groepsafspraken
3/4	- Cultuur: 'Op stap met Jet en Jan' (12-03-2025) - Cultuur: 'Dansvoorstelling Sorry' over omgaan met elkaar en gedrag (16-06-2025) - Zaken van Zwijsen groep 3: thema 6 'Introductie van de tijdlijn' - Zaken van Zwijsen: ieder thema start met kindgesprek waarin de leerling zijn/haar mening geeft over een onderwerp
5/6	- Cultuur: 'Op stap met Jet en Jan' (28-11-2024 en 02-04-2025) en 22-05-2025 en 12-06-2025) - Cultuur: 'Dansvoorstelling Sorry' over omgaan met elkaar en gedrag (17-06-2025) - Jeugdjournaal
7/8	- 80 jaar vrijheid – OMG project Meijerijstad (02-09-2024 t/m 14-09-2024) - Basispakket educatie OMG project (02-09-2024 t/m 14-09-2024) - Voorstelling 'Van Horen Zeggen' over moed, strijd en menselijkheid (10-09-2024) - Bezoek Basecamp (17-09-2024) - Veteraan in de klas (19-09-2024) - Jeugdjournaal - Pannenkoekendag (04-04-2025)
School breed	- Kwaliteitskaart Vier 't Geluk - Kwaliteitskaart Stopaanpak - Inzet Herstelkaart - Gouden en zilveren weken voor groepsvorming - Rots en water training - Inzet groepsgeluk